

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка

На правах рукопису

Кафедра професійної освіти та
технологій сільськогосподарського виробництва

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА
ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ДО НАУКОВО-
ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ У МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО
НАВЧАННЯ

Виконав: Конозобко Степан Сергійович

студент 62М-Пр(М) групи денної ф. н.

спеціальність: 015 Професійна освіта

спеціалізація: 015.18 Технологія виробництва і
переробки продуктів сільського господарства

Науковий керівник:

Ігнатенко Ганна Володимирівна, кандидат
педагогічних наук, доцент

Допущено до захисту

«__»_____20__ року

Завідувач кафедри:_____В.І. Ковальчук

Дата захисту_____

Оцінка «_____»

Підписи членів ДЕК:

Глухів 2020 р.

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

ВЗО – вищі заклади освіти

ВПЗО – вищі педагогічні заклади освіти

П(ПТ)О – професійна (професійно-технічна) освіта

НДР – науково-дослідна робота

НДРС – науково-дослідна робота студентів

НСТ – наукове студентське товариство

ЗМІСТ

ЗМІСТ	
ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ.....	
ВСТУП	
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ	
1.1. Зміст, принципи науково-дослідної роботи здобувачів освіти	
1.2. Форми науково-дослідної роботи майбутніх педагогів професійного навчання	
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ГОТОВНОСТІ ДО НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ	
2.1. Обґрунтування педагогічних умов формування у майбутніх педагогів професійного навчання готовності до науково-дослідної роботи	
2.2. Експериментальна перевірка педагогічних умов формування у майбутніх педагогів професійного навчання готовності до науково- дослідної роботи	
ВИСНОВКИ	
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Сучасний компетентнісний підхід в освіті акцентує увагу на її результати, в якості яких розглядається не сума засвоєних відомостей та знань, а ключові компетентності XXI століття, серед яких:

- здатності людини діяти у різних життєвих ситуаціях,
- бути успішною в житті, що пов'язане з уміннями та навичками оцінювати ситуацію, висвітлювати проблему, переформулювати її, знаходити методи й шляхи щодо її розв'язування, проаналізувати результати, знаходити вихід з нетипової ситуації, приймати відповідальне рішення.

Сучасне високотехнологічне суспільство ставить чіткі вимоги до перш за все соціально важливих якостей особистості, людина має бути технологічно освіченою, а розгляд освіченості обумовлюється розвитком соціума.

Особливостями окресленого процесу в тому, що оновлення та удосконалення освітнього процесу продовжується в умовах сучасності на основі узагальнення досвіду минулих років.

Освітні науки володіють безмежним багатством, що стосуються процесів виховання та становлення особистості майбутнього професіонала.

Проблемі компетентнісного підходу в системі вищої освіти присвячені роботи багатьох вчених іноземних та вітчизняних, зокрема О. Биковської, В. Болотова, А. Бараннікова, М. Жалдака, О. Коваленко, В. Ковальчука, В. Курок, О. Кузнецова, В. Лаптева, Н. Ничкало, С. Ракова, М. Рижова, А. Хуторського та інших.

Зазначимо, що серед видів діяльності, до яких залучаються майбутні педагоги професійного навчання особливе місце займає науково-дослідницька. Вагоме значення в системі вищої освіти сьогодні надається організації та участі здобувачів освіти у НДР.

Відповідно до сучасного законодавства процес підготовки педагогів професійного навчання в умовах освітнього середовища вишу повинен забезпечувати формування цілісного уявлення студентів про НДР, зокрема про організаційні засади в навчальному закладі освіти. Це обумовлює необхідність акцентування уваги на пошуку оптимальних шляхів організації науково-дослідної діяльності у ЗВО, які мають для цього великий потенціал.

В умовах сьогодення підготовка конкурентоспроможних робітників неможлива без компетентних педагогів професійного навчання. Їх освітня діяльність під час перезавантаження системи П(ПТ)О (у рамках підготовки кваліфікованих робітників) наразі потребує звернення до науково-дослідної діяльності.

Процес «перезавантаження» охоплює різні сторони в тому числі і осучаснення підходів до залучення здобувачів освіти до різного виду діяльності. Основна увага при цьому спрямовується на різні аспекти інновацій, розглядаючи їх як засіб з урахуванням індивідуальних особливостей підвищення інтелектуального рівня пізнавального і творчого потенціалу тих, хто навчається.

В роботі сучасного педагога професійного навчання особливого значення набуває дослідницька функція.

Зокрема, науковці (Ігнатенко Г., Коваленко О., Ковальчука В., Курок В., Морзе Н., Ничкало Н., Шматков Д. та ін.) у своїх дослідження окрему увагу зосереджують на необхідності акцентувати зусилля на визначення оптимальних шляхів формування у здобувачів освіти тих компетентностей, які дозволяють майбутньому фахівцю орієнтуватися в інформаційному просторі, самостійно здобувати й оперувати даними відповідно до потреб ринку праці.

Стає все більш нагальним формування здобувача освіти як майбутнього дослідника. Але дуже важливим є те, що професійному закладу освіти потрібен не взагалі дослідник, а педагог-дослідник. Вирішення цього завдання вимагає концентрації НДРС навколо актуальних проблем сучасної освіти.

Але в той же час можна акцентувати увагу на низку протиріч, які з'являються через:

- відсутність наступності між написанням впродовж усього терміну навчання майбутніми педагогами наукових робіт : рефератів, курсових і магістерських, тощо;
- необхідністю розробки актуально важливих тем для професійної освіти за її профілями і вузькою тематикою досліджень в руслі наукових інтересів окремих кафедр;
- відсутність педагогічної спрямованості наукових робіт;
- недоліки в плануванні дослідницької роботи здобувачів освіти.

Також звертає на себе увагу й те, що у здобувачів освіти часто не вистачає часу, щоб закінчити наукову тему, чи глибоко заглибитися в предмет дослідження.

Традиційно поняття НДРС ототожнюється з формами залучення студентів до наукової роботи кафедр, а також кафедральних і вузівських лабораторій, виконання навчальних дослідницьких робіт, рефератів, курсових і дипломних робіт, участі в конференціях різного рівня, семінарах, конкурсах, виставках і т.п. [8].

Що сприяє засвоєнню теоретико-професійних знань; розвиває самовимогливість, охайність, обов'язковість у роботі.

НДР здобувачів освіти вищих закладів освіти є обов'язковим складником, який проєктується освітньою програмою, навчальними планами.

Мета цього :

- засвоєння студентами навичок наукової роботи від первинного рівня до рівня самостійного дослідника, який здатен спроектувати власне наукове дослідження ;
- сприяти більш міцному засвоєнню теоретико-професійних знань;
- розвивати здатність самооцінки у співставленні з вимогами до наукової підготовки фахівця-педагога з вищою освітою.

Вище зазначене й обумовили вибір теми магістерської роботи: «Педагогічні умови формування у майбутніх педагогів професійного навчання готовності до науково-дослідної роботи».

Метою дослідження є обґрунтування педагогічних умов формування у майбутніх педагогів професійного навчання готовності до НДР.

Об'єктом дослідження є процес професійного навчання педагогів професійного навчання

Предметом дослідження є НДР у процесі професійного навчання педагогів професійного навчання.

Відповідно до предмета, мети визначено головні завдання дослідження: проаналізувати навчальну, науково-теоретичну та методичну літературу з проблеми дослідження;

визначити місце НДР у фаховій підготовці педагогів професійного навчання;

проаналізувати особливості НДР педагогів професійного навчання;

визначити педагогічні умови формування у майбутніх педагогів професійного навчання готовності до НДР ;

експериментально перевірити педагогічні умови формування у майбутніх педагогів професійного навчання готовності до НДР.

Для вирішення завдань спроектовано використання таких методів дослідження:

теоретичні методи: теоретичний аналіз, порівняння та узагальнення наукової та методичної літератури;

емпіричні методи: спостереження, інтерв'ювання, опитування, анкетування, педагогічний експеримент.

Структура магістерського дослідження

Магістерська робота включає два розділи, науковий апарат викладено у вступі, подано загальні висновки, список використаних джерел інформації, додатки.

Основні положення магістерського дослідження обговорені на звітній науково-практичній конференції студентів ГНПУ імені Олександра Довженка, Всеукраїнській науковій інтернет-конференції студентів та молодих вчених «Сучасні технології виробництва і професійна освіта: тенденції та інновації» 16 квітня 2020 рік м. Старобільськ Україна, узагальнені у науковій статті, XIII Всеукраїнській звітній науково-практичній конференції «Науково-методичне забезпечення професійної освіти і навчання».

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

1.2. Зміст, принципи науково-дослідної роботи здобувачів освіти

Наразі все більш актуальною є проблема організації дослідної роботи зі здобувачами освіти в умовах ВЗО. Цей вид роботи займає чільне місце в їхній пізнавальній діяльності. Адже у даний час одним з найважливіших завдань професійної освіти є завдання досягнення нової якості підготовки фахівців, що орієнтує систему освіти не тільки на засвоєння здобувачами освіти певної суми знань, а й на розвиток його особистості, пізнавальних і творчих здібностей [21, 22, 23].

У цих умовах необхідно сформувати нову систему універсальних знань, умінь, навичок і досвід самостійної творчої діяльності, який необхідний випускникам ВЗО у професійній сфері.

Доробки сучасних вчених вказують, що одним з механізмів розвитку особистості та підвищення якості сучасної професійної освіти у ВЗО є інтеграція навчальної та науково-дослідницької діяльності [3, 4, 13, 18].

Дослідницька діяльність - це свого роду інтеграційне поняття. Яке визначає здатність до самоорганізації, яка викликана логікою наукового дослідження й особистісним ставленням до досліджуваної проблеми. Важливим є те, що метою дослідницької діяльності в освітньому процесі є, головним чином, не стільки кінцевий результат, а сам процес, коли у здобувачів освіти розвиваються певні знання, вміння і навички, формуються компетентності.

НДР студентів сприяє розширенню їх наукового світогляду, стимулює пізнавальний інтерес в різних областях знань, а також надає додаткові можливості для самореалізації здобувачів освіти, розвиває їх здібності на творчому рівні [3, 4].

Завданнями НДР освітян ЗП(ПТ)О на етапі отримання фаху є:

- оволодіння технологіями наукового пізнання, поглиблене на творчому рівні засвоєння навчального матеріалу;
- знайомство зі шляхами, окресленими технологіями самостійного розв'язання наукових завдань різного характеру і навичкам роботи в колективах;

- ознайомлення з підходами до методики організації НДР в освітянських просторах;
- розвиток у здобувачів освіти здатності коректного оформлення та подання наукових результатів.

Низка науковці присвятили свої праці дослідженню загальних закономірностей освітнього процесу у ЗВО, ефективних технологій навчання і виховання майбутніх педагогів (Ковальчук В. І., Белкін І.В., Витун Е. В. Вітвицька С. С. Вовк Б.І. Ігнатенко Г.В., Опанасенко В.П., Самусь Т.В. та ін.).

Що стосується науково-дослідницької роботи, то у наукових розвідках зазначеної проблематики можна виділити три напрями.

До першого напрямку належать праці, присвячені особливостям і специфіці дослідницької та пізнавальної діяльності в цілому (В. Андрєєв, Г.А. Балл, В.І. Загвязинский, В.В. Краєвський, І.Я. Лернер, П.І. Підкасистий, В. А. Сластьонін та ін.).

Другий напрям охоплює дослідження з вивчення проблемати з врахуванням особливостей студентського віку (С.І. Архангельський, С.Л. Белих, Р.Р. Бібріх, Н.М. Боритко, А.А. Вербицький, Є.П. Кораблина, Е.Коуен, С.Е. Моторна, С.Д. Смирнов, М.К. Тутушкін, Е. Еріксон та ін.).

Третій включає праці праці, пов'язані з вивченням ролі науково-дослідницької роботи в системі підвищення якості підготовки студентів в освітньому середовищі ВЗО (Г.П. Черноусов, Т.А. Алієв, Т.А. Заболотская, В.Р. Атоян, А.С. Железняков) .

У наукових розробках поняття «дослідницька робота студентів» пов'язане з такими поняттями, як «дослідження», «наукове дослідження», «дослідницька діяльність».

Перш ніж звернутися до визначення поняття науково-дослідницька діяльність, проаналізуємо більш загальне поняття «діяльність людини». Підкасистий П.І зазначає, що у педагогічному сенсі це є «необхідна умова його розвитку, в процесі якого набувається життєвий досвід, пізнається навколишня дійсність, засвоюються знання, виробляються вміння і навички, завдяки чому розвивається і сама діяльність» [97].

Аналіз професійних програм засвідчив, що у здобувачі освіти ОС бакалавр і магістр повинні вміти бути сформовані дослідницькі компетентності.

Але як підкреслюють науковці рівень їх результатів має бути різним. Белих С.Л. зазначає, що основною шкалою, яка розташовує ці результати знаходиться в проміжку: «репродуктивний рівень – дослідницький рівень» [3].

Поняття «дослідження» розглядається в сучасній науці як процес, що спрямовується на здобування нових наукових знань, чи один як вид діяльності пізнавального характеру [108, С. 17], як процес наукового пізнання будь-якого об'єкта з метою виявлення його закономірностей виникнення, розвитку та зміни, і перетворення його в інтересах суспільства [99, С. 33]. Наукове дослідження характеризується як «спрямоване пізнання, результати якого виступають у вигляді системи понять, теорій, законів» [45, С.301].

Воно спрямоване на отримання принципово нових знань (закономірності, класифікація, систематизація і т.д.), на які ще не звертали уваги інші дослідники і має співвідноситися з нормами та традиціями, виробленими в відповідному науковому співтоваристві. З точки зору теорії діяльності, наукове дослідження є особливим видом діяльності.

У свою чергу, дослідницька діяльність розглядається як вид пізнавальної діяльності зі специфічними ознаками, в з допомогою різноманітних методів коли визначені нові, досить не відомі ознаки, якості, межі досліджуваного об'єкта [21, с.21].

Оскільки формування фахівців нового типу можливо тільки в умовах тісного взаємозв'язку ВЗО з підприємствами, навчальними закладами і науковими організаціями, необхідне постійне розв'язання суперечностей між тенденцією до універсалізму та вузькоспеціальним характером професійних проблем.

Завданням ВЗО є приведення до єдності протилежних сторін і тенденцій освітнього процесу, бо порушення діалектики веде до відриву загальнотеоретичної підготовки від спеціальної і навпаки.

До сучасних фахівців ставиться велика вимога як до знань, так і до компетентностей. Поєднання дослідницьких, педагогічних і організаторських функцій на основі більш системних, комплексних знань стає закономірним.

На сучасному етапі метою НДР в педагогічному вузі є удосконалення роботи по підвищенню якості підготовки фахівців і з оволодіння студентами передової науки в області теорії, методики викладання окремих загальнотехнічних дисциплін та спеціальних дисциплін.

Саме дослідницька діяльність проектує досить специфічну інтелектуально-творчу діяльність, яка породжується результатом здійснених дій механізмів пошукової активності, яка виникає, коли здобувачі освіти включаються до дослідницької діяльності.

За предметом дослідження цінне знайомство з характеристиками творчого мислення людини, що окреслює Дж. Гілфорд. Він акцентує увагу перш за все на декількох ознаках: семантична спонтанна гнучкість, образна адаптованість, оригінальність та семантична гнучкість.

Оригінальність перш за все характеризується нестандартним рішенням окресленої проблеми.

Семантична гнучкість дозволяє на уже досить звичне подивитися по-іншому, коли ж вживається термін семантична спонтанна гнучкість окреслює ще й продуктивність.

Образна адаптованість спрямована на знаходження нових функціональних можливостей [16].

Зазначимо, що пошуковою активністю визначається здатність здійснювати лише пошук в умовах невизначених ситуацій, дослідницька діяльність характеризується багатьма іншими факторами, включає мотивацію та конкретні механізми її здійснення.

Перш за все це – всебічний аналіз отриманих результатів, оцінка їх на основі врахування розвитку ситуації, прогнозування (побудова гіпотез). Крім цього включається моделювання і саме здійснення майбутніх, спроектованих дій та їх корекція.

Підкреслюючи цю думку, А. Г. Іодко зазначає, що надалі все це, будучи перевірено на практиці (спостереження і експеримент) і знову оцінено, А потім іде наступний новий рівень пошукової активності [32].

Мета освітньої дослідницької діяльності полягає в придбанні здобувачами освіти навичок дослідження, що мають функціональні спрямування. Практично це – як універсальний спосіб пізнання дійсності. Для сприяння зазначеного процесу необхідно підвищити мотивацію до пізнавальної діяльності та активізувати особистісну позицію здобувачів освіти в освітньому процесі. Результатом має стати сукупність придбаних суб'єктивно

нових знань, зазначимо, здобуття їх пов'язане саме з самостійною науковою працею, яка має особистісну значущість для конкретного здобувача освіти [69].

Петрова С. Н. підкреслює, що дефініція НДРС містить два головні елементи: навчання студентів основам дослідницької праці, прищеплення їм певних навичок дослідницької праці і виконання досліджень наукового характеру під керівництвом викладачів [78].

Під науково-дослідницької діяльністю студента вона розуміє виконання здобувачем освіти дослідницької задачі творчої за характером коли є невідомі рішення і проектує основні етапи дослідження наукового характеру (окреслення проблеми, вивчення уже відомої теорії, узагальнення матеріалу, на основі аналізу і узагальнення, підбір методик (методів дослідження як інструментарію) дослідження, практичне здійснення спроектованого, рефлексія). Здобуті таким чином нові знання є наслідком науково-пізнавальної діяльності, спрямованої на висування, певне пояснення закономірностей, процесів, фактів.

Отже, це невід'ємна складова процесу навчання. Дослідницькі вміння відображають здатність здійснювати дії з пошуку на усвідомленому рівні, відбору, перетворення, аналізу, проектування і оформлення результатів науково-пізнавальної діяльності. Результати мають спрямування на виявлення об'єктивно існуючих закономірностей не тільки навчання, але й виховання та розвитку. Дослідницька робота студента є обов'язковою. Її основні етапи регламентовані навчальним планом і робочими програмами дисциплін.

Тобто узагальнено можна констатувати, що НДРС є формою організації навчально-виховної цілеспрямованої роботи. Робота пов'язується з рішенням дослідницької задачі творчої за характером із невідомим різногалузевим науковим результатом.

Зазначимо, що рішення таких задач пов'язано з певним рівнем відкриття чогось нового. Науковці розглядають рівні абсолютно нового, з відносно новизною, суб'єктивною новизною, псевдоновизною.

Звернемося до характеристики зазначених рівнів, що описую сучасний науковець Дичківська І. М. [24] :

абсолютна новизна охоплює не відомі за низкою аспектів раніше новації, які шляхом їх реалізації стають радикальними введеннями з ознаками новизни. Їх фіксують за відсутності аналогів, прототипів конкретному нововведенню.

новизна визначається інтеграцією не відомих раніше новацій, які після етапу реалізації стають радикальними нововведеннями. Але для її фіксації необхідна відсутність аналогу, прототипів знайденому конкретному нововведенню.

Інше поняття відносної новизни. Тобто це – новизна, яка спроектована на оновлення того чи іншого елемента системи; умовна новизна, може виникати під час поєднання незвичного за певними ознаками відомих елементів.

Також науковці використовують місцеву новизну. Під час місцевої новизни використання новації пов'язане з застосуванням у нових умовах те, що було на інших на інших об'єктах,.

Суб'єктивна новизна, коли об'єкт представляється новим для певного суб'єкта. Тобто явище чи певний предмет є знайомий для однієї людини, а для іншої абсолютно новим, чи в географічному плані не нове в одній країні, а в іншій нове.

В освітньому процесі ВЗО НДР здобувачів освіти реалізує кілька функцій, що взаємозалежні і взаємопов'язані між собою:

- освітню (розширення та актуалізація знань з різних навчальних дисциплін; розвиток уявлень щодо ролі та місця міжпредметних зв'язків; освоєння інформаційних технологій і підвищення рівня роботи з різноманітними засобами комунікації; закріплення загальних і спеціальних наукових категорій та понять досліджуваних дисциплін і ін.);
- розвивальну (розвиток пізнавальної активності, пізнавального інтересу, пізнавальної самостійності здобувачів освіти, їх позиції дослідника, творчих здібностей і т.д.);
- діяльнісну (залучення здобувачів освіти до самостійної дослідницької діяльності; оволодіння сучасними методами пошуку, обробки та використання наукової інформації; освоєння дослідницького підходу до будь-якого виду діяльності та ін.);
- стимулювальну (формування установки на необхідність володіння цією компетентністю для фахівця освітньої галузі, а також з врахуванням особливостей П(ПТ)О) і т.д.

НДР здобувачів освіти в умовах вишу, що представляє собою особливий вид пізнавальної діяльності, спрямована на отримання нових об'єктивних

наукових знань. Такий вид діяльності може має бути доступний кожному здобувачу освіти.

У процесі організації і проведенні даного виду роботи ефективного її використання в освітньому процесі вкрай важливо володіння вмінням розділяти науково-дослідну та навчально-дослідну роботу.

Під час кожної дослідницької роботи здобувачів освіти передбачається діяльність, пов'язана з рішенням дослідницької задачі. Зазначимо їх творчий характер. Але є задачі із результатом заздалегідь відомим. Це і буде навчальне дослідження, а є невідомим результатом, тобто вважатимемо науковим дослідженням.

НДД – це діяльність, головною метою якої є результат процесу освіти. Вона спрямована на навчання здобувачів освіти, розвиток у них дослідницьких компетентностей.

Науковцями розглядається основною функцією НДД активізація діяльності здобувачів освіти, розвиток їх прагнення до пізнання і удосконалення себе і навколишнього простору згідно до законів наукового пізнавального дослідження.

Отже, поняття «науково-дослідницька» і «навчально-дослідницька» діяльність студентів взаємопов'язані, але не тотожні.

Спосіб організації дослідницької діяльності безпосередньо впливає на його продуктивність, і поряд з методами і засобами дослідження, найбільш доступний для зміни, варіювання, вдосконалення з боку самого студента [28, С. 75].

Беручи до уваги зазначене вважаємо, що основними завданнями НДР педагогів професійного навчання в умовах освітнього процесу вишу є:

- засвоєння методів наукового пізнання, а також поглиблений і творчий процес
- ознайомлення з навчальним матеріалом, що стосується як освітянської галузі, так і інших відповідно до спеціалізацій;
- навчання шляхам самостійного вирішення науково-технічних завдань і навичкам роботи в колективах;
- засвоєння методів організації науково-дослідної роботи в освітянських просторах, а також у галузях виробництва;

- розвиток у студентів здатностей коректного оформлення та подання наукових результатів.

НДР педагогів професійного навчання у вишах є продовженням і поглибленням освітнього процесу і організовується безпосередньо на виробництві або на кафедрах.

Керівництво НДРС здійснює професорсько-викладацький склад ВЗО. Загалом НДР студентів проєктується на здійснення у позанавчальний час та паралельну освітнього процесу.

НДР педагогів професійного навчання, що включається в освітній процес, передбачає:

- виконання завдань на практичних заняттях, лабораторних робіт, включаючи елементи наукових досліджень;
- виконання нетипових за характером завдань науково-дослідного характеру в період в період проходження практики;
- написання наукових робіт;
- в засвоєння теоретичних засад методики, структурованого процесу наукових досліджень,
- проєктування наукового експерименту, узагальнення наукових даних в рамках спеціальних курсів.

Планування і організація НДР будуються на наступних педагогічних принципах [13]:

- принцип гуманізації (в центрі освітнього процесу знаходиться здобувач освіти з його реальними здібностями, мотивами вчення, рівнем культури);
- принцип системності (взаємозв'язок компонентів навчальної та науково-дослідницької діяльності);
- принцип об'єктивності (на основі педагогічного аналізу встановити рівень виконання здобувачами освіти навчальної та науково-дослідницької діяльності, коригувати та вдосконалювати її);
- принцип розвивального ефекту навчання (спрямований на формування і розвиток власного стилю мислення кожного здобувача освіти);

- принцип комплексної діяльності (перетворення діяльності під впливом творчих процесів, що приводить до її ускладнення, що сприяє підвищенню творчої активності здобувачів освіти).

Основним принципом організації системи НДР студентів у виші є її комплексність, що охоплює:

- інтеграцію наукового й освітнього процесів;
- структурованість освоєння принципів, технологій і методів наукових досліджень відповідно до стадій освітнього процесу;
- використання різних форм організації НДРС, як спроектованих навчальними планами, так і виконуваних поза ними;
- впровадження різних форм морального й матеріального заохочення осіб, які беруть участь у системі НДРС;
- звернення до стимулюючих заходів змагального характеру різних рівнів та ін.

У науковій літературі наукові дослідження часто розглядають у класифікації за різними ознаками.

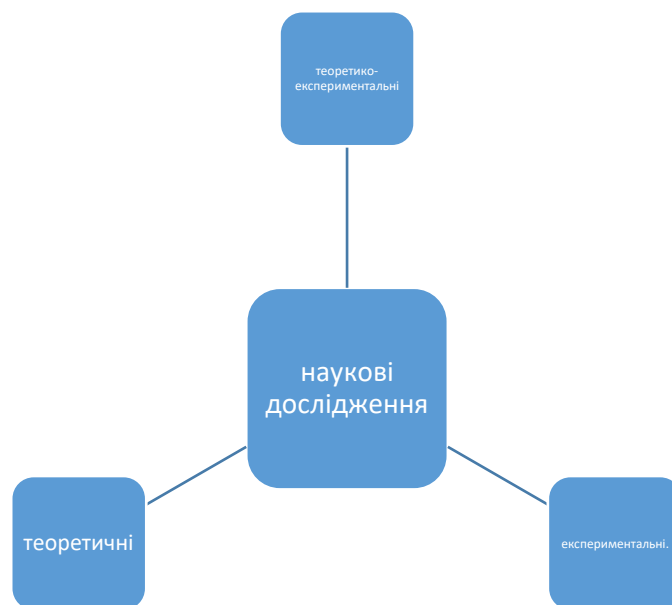

Рис 1.1. Класифікація залежно від методів дослідження

Логічні та математичні методи пізнання створюють основу теоретичних наукових досліджень . Встановлення в об'єктах, що досліджуються зв'язків, залежностей, якостей, тощо є результатом досліджень.

Дослідження теоретичного характеру, які пов'язують з обґрунтованою перевіркою спроектованих зв'язків, залежностей, якостей, тощо – це результат теоретико-експериментальних наукових досліджень.

Дослідження, які здійснюються в конкретних об'єктах для виявлення нових зв'язків, залежностей, якостей, чи перевірки спроектованих теоретичних положень називають експериментальними науковими дослідженнями [56].

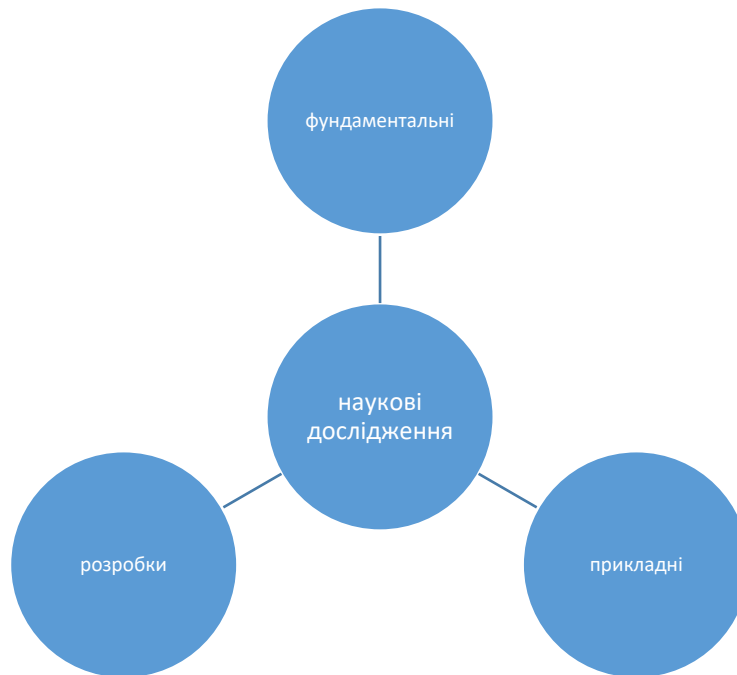

Рис 1.2. Класифікація наукових досліджень

Якщо ознакою для класифікації є сфери використання отриманих результатів, то наукові дослідження поділяють на:

- фундаментальні,
- розробки,
- прикладні.

Фундаментальними науковими дослідженнями являють собою теоретичні чи експериментальні дослідження. Вони спрямовані на отримання зовсім нових знань закономірностей розвитку суспільства, природи, людини, змичайно у тісному взаємозв'язку. Результати такого дослідження перш за все цінними є для потреб галузей народного господарства. Кінцевим результатом проєктуються рекомендації практичного спрямування, науковими публікаціями тощо.

Якщо науково-технічна діяльність, спроектована на отримання і застосування знань для певної практики знаходження раціональних шляхів

використання на практиці отриманих результатів наукових досліджень фундаментального характеру в народному господарстві, то це – прикладні наукові дослідження. Рекомендації шляхів створення нововведень технічного характеру і є результатом.

Розробки – це процес, який передбачає подання прикладних наукових досліджень як технічні додатки. Як результат конструювання нової техніки, технологій тощо.

Аналіз літературних джерел вказує й на інші підходи до класифікації наукових досліджень : за важливістю для галузей народного господарства ; за видами зв'язку з виробництвом; залежно від фінансування; за тривалістю розробки; за стадіями дослідження .

Результатами наукових досліджень в освітній галузі можуть бути:

педагогічні відкриття – новаторські педагогічні рішення, та їх впровадженням у конкретній освітній системі.

педагогічні винаходи – нововведення елементів освітніх технологій, систем, методів, засобів, умов.

педагогічні вдосконалення [24].

Саме залучення педагогів професійного навчання в освітньому середовищі до НДР спрямоване в основному на педагогічні вдосконалення.

Основними елементами дослідницької діяльності здобувачів освіти має бути: чітко окреслена мета дослідження, яка формується з урахуванням актуальності та ступеня дослідженої визначеної теми.

Зазначимо, що для розкриття актуальності та ступеня дослідженої визначеної теми стисло у науковому дослідженні викладаються наукові доробки учених з даного питання, на основі визначених протиріч виділяється проблема, яку треба розв'язати у процесі проектування роботи. Саме у меті розкривається, що хоче автор визначити під час дослідження питання, а завдання – це послідовні етапи для досягнення поставленої мети.

Важливим елементами є об'єкт та предмет дослідження. Предмет дослідження звужує рамки дослідження, фіксує увагу на головному аспекті. Предметом дослідження можуть визначатися умови, методи, технології тощо.

Обрання методів дослідження визначається характеристиками наявного матеріалу, особливостями дослідження

Для отримання достовірних результатів, необхідні різні методи – аналіз психолого-педагогічної літератури, визначення та узагальнення досвіду роботи педагогів, аналіз об'єктів практичної роботи, бесіди, анкетування, спостереження, тощо [39].

Розглядаючи проблему формування у педагогів закладів П(ПТ)О готовності до НДР. Звернемося до аналізу терміну «готовність». Поняття «готовності», до виконання будь-якої діяльності, як зазначає Іван Василиків, не має однозначної інтерпретації [9].

За словником української мови «готовність» тлумачиться як стан готового, виконання необхідних приготувань, підготовленість до чого-небудь; бажання зробити що-небудь; згода, схильність до чого-небудь або виявлення бажання зробити що-небудь [98, с. 148].

Зазначеному поняттю готовності у психології і педагогіці присвячено роботи Б. Ананьєва, К. Дурай-Новакової, О. Ковальова, А. Ліненко, В. Мясіщева, Д. Узнадзе та ін.

Досить часто готовність тлумачиться як «психічний стан» особистості. Низка науковців погоджуються, що готовність це певне утворення.

В. Сластьонін до визначення готовності підходить з точки зору до діяльності, що спрямована на формування певних здатностей [96].

Для формування готовності не залежно від виду діяльності доцільне спрямований вплив на свідомість, особистісні почуття і поведінку фахівця у період здобуття фаху.

Д. Узнадзе спроектував теорію настанови у психологічному аспекті. Ним розглядається готовність як настанова. Це поняття відображає психічний стан, налаштований на визначену активність у ситуації, яка склалася. Активність скоординовано на знаходження найоптимальніших способів розв'язання професійних та інших завдань. Науковець вказує що, при цьому настанова не є усвідомленою [106].

У плані нашого дослідження цікавими є напрацювання В. Шадрикова, який під готовністю розуміє інтегративне особистісне утворення, охоплююче професійну спрямованість, значущі у професійному плані якості, уміння, знання. За його підходом до структури включені компоненти:

➤ емоційно-вольовий,

- комунікативний,
- когнітивний,
- практичний компоненти.

Також увага науковця спрямована на визначення рівнів дефініції «готовність»:

- репродуктивного,
- реконструктивного,
- реконструктивно-творчого [113, С. 5–15.].

Готовність, на думку, це Як пристосування особистості за її можливостями для виконання успішно дії у визначений момент, а також поведінкове налаштування особистості для розв'язання задач, установка особистості на активні, цілеспрямовані дії розглядають готовність Л. Кандибович, М. Дьяченко. Але зазначимо, що це тимчасовою. Якщо довготривала, то розгляд має бути як системи с професійно важливих якостей: досвід особистості, її знання, вміння, які потрібні для певної діяльності [26].

Саме готовність є важливою характерною ознакою професіоналізму. У повній мірі це стосується і педагога за сучасними вимогами. Це – складне особистісне утворення, поєднуюче стійку мотивацію, знання основ теоретичних засад певної діяльності, здатностей до її впровадження на досить високому рівні.

Проведений аналіз поглядів з означеної проблеми дозволяє стверджувати, що готовність окреслюється рівнем засвоєння навчального матеріалу; рівнем здатностей теорію застосовувати на практиці і звичайно не можна не підкреслити важливість мотиваційного аспекту цієї проблеми.

Витун Є. В. готовність майбутнього фахівця, який здатен виконувати професійні обов'язки розглядає і як характеристику особистості, що містить: сукупність дієвих знань наукового характеру і професійно важливих якостей, функціональні основи для виконання професійних обов'язків, комунікативність у професійній діяльності, мотиваційно-ціннісне ставлення до фаху, здатність адекватно оцінювати мету роботи і передбачати її кінцевий результат. У структурі готовності виділяють чотири взаємопов'язані компоненти: пізнавальний, емоційний, поведінковий, вольовий [11].

Низкою науковців професійна готовність береться за визначення як активно-дієвий стан особистості. Наслідком є досить швидка адаптація й подальше використання на практиці набутих у закладі освіти знань і вмінь. В умовах запровадження в освіту компетентнісного підходу поряд із поняттям «готовність» у наукових дослідженнях часто вживають поняття «компетентність».

Закон «Про освіту» компетентність трактує у першу чергу здатність особи. Зазначена здатність спрямована на успішну соціалізацію, навчання, здійснення професійної діяльності. Вона існує за умови динамічності у комбінації знань, умінь, поглядів, цінностей, способів мислення тощо[30].

Особливістю вищої педагогічної освіти наразі є її спрямованість на зростаюче значення рівня компетентності майбутнього фахівця.

Аналіз низки наукових праць, присвячених підготовці фахівців (І. Агапов, В. Байденко, Ж. Делор, Е. Зеєр, І. Зимня, Дж. Равен, Г. Селевко, І. Кальней, Н. Кузьміна, А. Маркова, Л. Мітіна, Ю. Татур, Н. Хомський, А. Хуторської, В. Шадріков, Т. Шульга та ін.) свідчить про важливість дослідження компетентнісного підходу в освіті.

Науковці готовність педагога професійного навчання до НДР визначають через усвідомлення необхідності науково-дослідної діяльності; підготовленість до творчої орієнтації щодо нововведень у професійних освітніх закладах; переконаних у тому, нововведення, принесуть вагомий результат щодо модернізації П(ПТ)О; узгодженість особистих цілей з НДР; вміння подолати творчі невдачі; взаємозв'язок науково-дослідної діяльності, професійно-особливої та особистісної культури; володіння технологічною готовністю до науково-дослідної діяльності; позитивне сприйняття свого минулого досвіду і вплив НДД на прояв фахової самостійності; здатності до виконання на високому рівні фахову рефлексію.

На основі вищевикладеного робочим визначенням готовності педагогів професійного навчання до НДР на етапі навчання у виші будемо вважати складним особистісним утворенням, що формується шляхом набуття динамічної комбінації певних знань, навичок, умінь, поглядів, цінностей, способів мислення, інших якостей.

1.2. Форми науково-дослідної роботи майбутніх педагогів професійного навчання

У дослідженні різних видів роботи здобувачів освіти в освітньому середовищі вищого закладу освіти важливе місце займає проблема організаційних форм (поняття «форма» (лат. forma – зовнішність, устрій). навчання. Характеристиками організаційних форм є структура, основні правила розташування основних елементів. Організаційні форми у ВЗО – це засоби здійснення взаємодії здобувачів освіти та тих, хто організовує освітній процес, під час такої взаємодії за допомогою методів навчання засвоюється зміст

Зазначимо, що форми, серед яких зазначимо самостійна роботу, навчальні заняття, практичну підготовку, а також контрольні заходи; види навчальних занять виокремимо консультацію, лекцію, практичне, лабораторне, індивідуальне, семінарське заняття окреслені законодавчою базою.

Наразі набувають актуальності і зростає роль тих форм, які пробуджують у студента ініціативу, відповідальність, творче мислення, можливість організувати самостійну роботу, творчий пошук.

Традиційно у ЗВО поділяють НДР здобувачів освіти на проведену у позанавчальний час та під час освітнього процесу.

Таким чином, шляхи залучення студентів до науки можна розділити на НДР, яка включена в освітній процес, вона проводиться в навчальний час відповідно до затверджених освітніх програм, навчальних планів і робочих програм (спеціальні лекційні курси з основ наукових досліджень, різного виду навчальні заняття, до яких спроектовано елементи наукових досліджень, НДР студентів), і також н аНДР , до якої здобувачи освіти включаються у позанавчальний час [61].

За кількості охоплених здобувачів освіти науково-дослідна робота буває індивідуальною і колективною. Колективну науково-дослідну роботу можуть здійснювати наукові співтовариства, наукові лабораторії, інститути, колектив здобувачів освіти, що працює над науковою проблемою під керівництвом викладача. Індивідуальна наукова діяльність здійснюється здобувачем освіти у неширокому, чітко визначеному напрямку роботи.

Але більш частіше на основі кількісної ознаки, як кількість учасників НДР виділяються форми організації цієї діяльності здобувачів освіти в умовах вишу: групові, індивідуальні, та масові.

До індивідуальних форм організації дослідницької діяльності здобувачів освіти включають персональну роботу студента з викладачем під час підготовки на конференцію доповіді, розробці рефератів, написанні наукової статті, узагальнення повідомлення за результатами дослідження, проведення дослідів, написанні курсових, дипломних проєктів і дослідження за темою випускних кваліфікаційних робіт і т.д.

Індивідуальна НДР проводиться з окремими здобувачами освіти однією з її цілей є підвищення рівня їх підготовки до творчої роботи та розкрити індивідуальні творчі здібності. Зазначимо, що цей вид роботи необхідно організовувати за графіком з урахуванням загального планування освітнього процесу.

Вкрай важливо, що є така форма НДР, як консультація (лат. *consultatio* – звертання за порадою). На ній передбачається надання майбутнім фахівцям допомоги у засвоєнні наукових знань і виробленні певних навичок під час відповідей науково-педагогічного працівника на низку запитань чи пояснення виокремлених теоретичних положень з аспектами їх практичного застосування.

За спрямованістю консультація допомагає студентам оволодіти методологією чи т технологією самостійної навчальної роботи.

Консультації проводять викладачі, які організовують науково-дослідну роботу, за розробленим і затвердженим на початку навчального року графіком. До змісту діяльності науково-педагогічних працівників включаються й позапланові консультації.

Важливе місце в організації НДР здобувачів освіти в умовах вишу належить колоквіуму (лат. *colloquium* – розмова, бесіда), який організовується в позанавчальний час. На колоквіумі можна з'ясувати рівень підготовки студентів до НДР з певної проблематики.

У практику НДР вищих закладів освіти впроваджується і тьюторський вид роботи зі здобувачами освіти. Саме поняття «тьютор (лат. *tutor*, англ. *tutor* – спостерігаю, піклуюсь) трактується як педагог-наставник, опікун, який керує невеликою групою здобувачів освіти.

Найбільш поширеними в освітньому процесі вишу є ті форми НДР, результатами яких є:

- виконання лабораторних дослідів;
- узагальнення інформації в рефератах;
- участь в предметних олімпіадах;
- наукові доповіді;
- виконані завдання, з елементами наукових досліджень;
- під час практик конкретні, але нетипові завдання, для яких характерним є науково-дослідний характер;
- спроектовані наукові дослідження по курсах спеціальних дисциплін та дисциплін спеціалізації;
- курсові, магістерські роботи і проекти [4].

Проаналізуємо більш повно форми НДР майбутніх педагогів професійного навчання.

Однією з найбільш розповсюджених форм є написання рефератів (реферат нім. Referat, від лат. Refere – доповідати, повідомляти). Аналіз джерел [32] показує, що існують різні види рефератів:

- інформативні,
- індикативні (у формі рефератів подається дуже коротко суть розглянутого питання. Це як резюме),
- монографічні (аналіз робиться джерела, вони є оглядовими стосовно цього джерела),
- оглядові, коли потрібно проаналізувати точки зору кількох авторів,
- загальні та спеціалізовані,
- репродуктивні і продуктивні і т.д.

Звернемо увагу, що індивідуальна робота з написання рефератів має бути обов'язковою не тільки з суспільних наук, а й за фахом для кожного студента.

У процесі їх підготовки здобувач освіти навчається працювати з навчальною літературою, відпрацьовує вміння викладати матеріал відповідно до певних вимог. Робота студентів молодших курсів пов'язується в основному з розбором будь-якої вже розробленої теми або спеціального завдання і підготовкою доповіді на засіданні гуртка чи на студентській науковій конференції.

На старших курсах, як правило, працює група студентів разом з викладачем над певною спеціальною проблематикою, що розробляється кафедрою. Кожному студентові дається завдання провести дослідження з певного питання, часто пов'язаного з науковим пошуком, творчими зусиллями, експериментом, теоретичним аналізом.

Студентам-старшокурсникам ставляться вже більш складні завдання, ніж вони вирішували в наукових гуртках на молодших курсах, з урахуванням актуальності і методологічної обґрунтованості тематики

Теоретичні і практичні елементи наукових досліджень мають передбачатися також під час складання завдань студентам на педагогічну практику у професійних (професійно-технічних) закладах освіти.

Змістом їх є психолого-педагогічні спостереження за роботою, успішністю і поведінкою учнів, також керівництво гуртками, організація тематичних вечорів. Звітом тут є захист психолого-педагогічної характеристики на учня чи групу.

Успіх здобувачів освіти у науково дослідній роботі у значній мірі визначається їх організованістю.

Організованість тісно пов'язана з умінням здійснювати планування, яке є мислительним, вольовим процесом і передбачає :

- обмірковування плану дій, яке пов'язане з певними вольовими зусиллями;
- вибирання з декількох варіантів одного, що вимагає від студента рішучості;
- попередження поспішного прийняття плану, що вимагає від студента витримки;
- реалізація плану, що вимагає від студента настирливості, впертості.

Отже, організованість це – вміння планувати свої дії та керуватися планом.

Менш трудомісткою формою індивідуальної науково-дослідної роботи здобувачів освіти у ВЗО є повідомлення – коротка форма надання інформації, що ідею або сенс. Виділяються наступні види повідомлень: розповідь, повідомлення, пропозицію і т.д. [2, С. 33].

Доповідь – представлення певної інформації і відображення суті питання чи дослідження, що стосується даної ситуації. Мета доповіді – інформування

здобувачів освіти про певну проблему. Проте, у доповіді може віддзеркалюватися елементи як рекомендації, пропозиції тощо. Структура доповіді по суті відображає структуру розв'язання проблеми: вступ, методи, результати, обговорення.

З практики можна стверджувати, що до найбільш складних форм індивідуальної науково-дослідної роботи, що відображає досить короткий її виклад, є стаття. У статті цілісно викладається, логічно пов'язаний матеріал на певну тему. При цьому автор розглядає визначені ситуації, які є складниками більш широких явищ. Необхідна вимога, чітке наведення аргументованих фактів, а також презентація власної позиції. Складаючи класифікацію видів статей, науковці виділяють передові, проблемні, словникові, наукові та ін. До написання наукових статей ставляться чіткі вимоги. Наведемо приклад таких вимог, які ставить редколегія збірника наукових праць «Вісник ГНПУ імені Олександра Довженка. Серія: Педагогічні науки». У ньому можуть бути надруковані статті з питань теорії педагогіки, методики і технології навчання, дидактики, експериментальної роботи в навчальних закладах, виховання, з питань професійної освіти, соціальної педагогіки, історії педагогіки та освіти зарубіжної педагогіки. Тобто у збірник включають такі матеріали, що співпадають з проблематикою збірника. Структура наукової статті:

- Зв'язок окресленої проблеми, з важливими завданнями;
- Аналіз досліджень, а також різноманітної публікації з проблематики, акцент на невіршених її частин;
- Конструювання мети статті;
- Виклад основного змісту;
- Висновки.

Наразі досить поширеною формою залучення здобувачів освіти до науково-дослідної роботи є виконання ними проєктів. Проєкт ([лат.](#) projectus, «кинутий вперед», «виступаючий», «торчачий». [рос.](#) проєкт, [англ.](#) project, design, [нім.](#) Projekt).

Узагальнемо різні підходи тлумачень до дефініції «проєкт».

Проєкт багатоаспектне поняття, зокрема, часто тлумачиться як документи розрахунків, моделей, макетів, креслень тощо.

Проект є результатом проектування у певній галузі (с. г., енергетика тощо).

Попередньо сформований текст певного документа.

План дій, задум.

Проект ([системний підхід](#)) – [процес](#) переходу в інший стан.

Ціль, яку планується досягнути.

Проект (проектний менеджмент) – шляхи застосування методів управління (керівництва).

Проекти мають бути неповторними й унікальними. Але рівень унікальності буває різним і залежить від особливостей проекту.

О. М. Коберник вказує, що для успішної реалізації проекту потрібні названі умови:

- наявність творчої, дослідницької проблеми;
- уміння педагога ставити поступово ключові запитання, що спрямовані на бачення проблеми здобувачами освіти;
- проектування практичних результатів (публікація, наукова робота, тощо);
- самостійний характер роботи здобувачів освіти;
- структурування змісту пояснювальної записки проекту (етапи, розподіл ролей тощо);
- використання системи дослідницьких методів;
- застосування цифрових технологій,
- міжособистісне спілкування учасників проекту [28].

Проекти мають бути неповторними й унікальними. Але рівень унікальності буває різним і залежить від особливостей проекту.

Є різні підходи до типології проектів. Розглянемо деякі з них. Одним із провідних теоретиків методу проектів є професор Є.С. Полат, яка у своїх роботах (у співавторстві з колегами) пропонує класифікацію проектів за наступними типологічними ознаками :

1. Домінуюча у проекті діяльність (дослідницькі, пошукові, творчі, рольові, практико зорієнтовані, і т. д.)
2. Предметно-змістова область : моно проект (в рамках однієї галузі); міжпредметний проект.
3. Характер координації проекту.

4. Характер контактів.

5. Кількість учасників проєкту.

6. Термін здійснення [82].

Професор А. О. Пехота пропонує свою класифікацію проєктів:

- дослідницькі;
- інформаційні;
- творчі;
- практико-орієнтовані;
- ігрові [79].

У межах нашого дослідження особливо важливими є дослідницько-пошукові проєкти. Коли діяльність здобувачів освіти спрямована на розв'язання проблеми, результат якої заздалегідь не відомий.

Такі проєкти за структурою однакові із науковими дослідженнями.

Методика виконання дослідницького проєкту ґрунтується на реалізації наступного алгоритму дій:

- вибір теми проєкту;
- складання плану проєкту;
- визначення понятійного апарату;
- ознайомлення з літературою з даної проблематики;
- збір матеріалів проєкту;
- аналіз, синтез, класифікація, порівняння, узагальнення накопичених матеріалів та ін. ;
- оформлення матеріалів проєкту відповідно до необхідних вимог; підготовка доповіді та презентаційних матеріалів;
- захист проєкту.

Обов'язковою формою, що прогнозовані ОП, робочими навчальними планами, індивідуальної науково дослідницької діяльності студентів є курсові, магістерські, а також випускні кваліфікаційні роботи

Серед форм НДР педагогів професійного навчання слід виділити і конференції. Беручи участь в роботі конференцій різного рівня, студенти набувають досвід публічних виступів, досвід творчої діяльності, а також можуть почерпнути оригінальні ідеї для продовження дослідження.

Виступ на науково-практичних конференціях передбачає не тільки уявлення теоретичних і дослідницьких наукових доповідей, але обґрунтування шляхів вирішення практичних завдань. Студенти отримують можливість представити свої напрацювання широкій аудиторії, що змушує їх більш ретельно опрацьовувати майбутній виступ.

Спільна НДР викладача і студента є важливим складником освітнього процесу. Цей вид роботи спрямовано на активізацію пізнавальної діяльності, вдосконалення професійних галузевих навичок, загалом підготовку сучасного фахівця, що володіє великим запасом потрібної для фаху інформації, який здатен компетентно здійснювати професійні завдання.

Працюючи в науковому гуртку або дослідницькій групі, студент одночасно виконує і курсову роботу по окремій фаховій дисципліні або професійній педагогіки, яка в подальшому може перерости в магістерську (випускна кваліфікована) роботу.

Магістерська (випускна кваліфікована) робота включає в себе нові результати. Під час її завершення у студента виникає почуття задоволеності, оцінка умінь застосовувати свої знання у практичній роботі, коли підсумком є впровадження сформульованих наукових рекомендацій. Проміжним підсумком оцінки підготовленості студента за своєю спеціальністю є щорічні олімпіади та конкурси наукових студентських робіт. Олімпіади проводяться відповідно до положення. Написання наукової роботи для надання на конкурс під силу тільки окремим найбільш підготовленим студентам [18].

Метою наукової роботи є узагальнення та систематизація теоретичних знань з психолого-педагогічних та фахових дисциплін, поглиблення умінь поєднувати знання основ теоретичних досліджень з педагогічною практикою, залучення студентів до проєктної діяльності, розвиток їхніх дослідницьких навичок.

Курсова робота за характер має бути творчою і є першоосновою для написання магістерської робіт.

До курсової роботи проєктуються наступні вимоги:

- актуальність тематики;
- аналіз стану проблеми на основі усебічного поглибленого вивчення літератури та педагогічного досвіду;

- чітке бачення мети, завдань, предмета та методів дослідження;
- взаємозв'язок у викладенні теоретичних висновків та організації практично-експериментальної роботи;
- викладення узагальнених висновків, практичних рекомендацій.

На початковому етапі наукової роботи студент обирає тему дослідження. Тематика курсових робіт затверджуються на засіданні кафедри. На етапі погодження теми студентові доцільно врахувати власні інтереси та можливості, зокрема, група, де планується проходження педагогічної практики. Бажано, щоб обрана тема у майбутньому знайшла своє продовження у написанні подальших наукових робіт (магістерської). Керівник курсової роботи у формі індивідуальних консультацій, рекомендацій та порад допомагає студентові усвідомити її спрямування та зміст.

Основна частина курсової, як правило, складається з розділів, які можуть включати параграфи та під параграфи. Кожний розділ починається з нової сторінки і містить декілька параграфів. Назва розділу повинна вказувати на сутність проблеми, що розкривається в його межах. У кінці кожного розділу формулюють лаконічні висновки.

Перший розділ (теоретичний виклад), спрямований на окреслення основних наукових досягнень за темою курсової роботи. Подається аналіз літератури, основна увага має бути зосереджена на викладі власного ставлення до тієї чи іншої наукової точки зору, вивчається історія та сучасний стан вирішення проблеми. Першим етапом є ознайомлення з каталогом бібліотек та складання власного каталогу за тематикою курсової роботи. Доцільно одразу фіксувати повну назву джерела, короткий виклад змісту питань, що стосуються тематики дослідження. У процесі вивчення літератури здійснювати тезування, конспектування, реферування. Зауважимо, якщо у роботі подається цитата, то треба за вимогами вказати не тільки видання, але й сторінки, щоб не затрачати часу на їхній пошук під час написання курсової роботи. Чільне місце має займати розробка понятійного апарату з теми дослідження. Більш усебічно розкриваються загальні результати досліджень у монографіях, тому необхідно запланувати ознайомлення з монографіями.

Більш новітню інформацію щодо стану визначеної проблеми містить періодика та публікації матеріалів конференцій.

На цьому етапі студент також знайомиться з педагогічним досвідом:

а) аналіз доповідей науково-практичних конференцій, статей фахових журналів. Аналізуючи матеріал необхідно звертатися до поміток і далі під час викладенні його у курсовій роботі слід конкретизувати авторів досвіду, вказувати на його особливість організації освітнього процесу педагогом чи педагогічним колективом;

б) спостереження за фаховою діяльністю МВН, викладачів.

Має бути окреслена мета спостереження, план його здійснення. Результати фіксуються, аналізуються та проєктуються відповідні висновки.

в) кожен здобувач враховує і власний педагогічний досвід (проходження педагогічних практик).

Другий розділ (практичний аспект дослідження), як правило, присвячується опису методики та результатів власних досліджень автора. На основі аналізу літератури з тематики та педагогічного досвіду, проєктуються технології покращення ефективності МПН та шляхи їх реалізації на практиці. Подані рекомендації упроваджуються в освітній процес. У процесі педагогічного експерименту окреслюються експериментальні та контрольні групи. Якщо досліджується методика подання однієї теми, то час її вивчення і буде терміном проведення експерименту.

Захист курсової роботи планується відповідно до графіка її виконання. До захисту допускаються студенти, що мають на роботу позитивний відгук наукового керівника. На захисті заслуховує доповіді студентів комісія, що призначається завідувачем кафедри.

Доповідь має включати або основні положення виконаного дослідження з акцентом на меті та завданнях дослідження, змісту та результатах дослідно-експериментальної роботи, узагальнених висновках.

Оцінка за результатами захисту курсової роботи оголошується після її колегіального обговорення комісією.

Критерії оцінки курсових робіт:

- правильність визначення мети, окреслених завдань, а також об'єкта, предмета дослідження;
- усебічність аналізу проблеми, що вивчається;
- повнота змісту експериментально-дослідної роботи;

- наявність статистичної обробки отриманих результатів;
- зміст додатків до курсової роботи;
- чіткість та аргументованість, зроблених висновків;
- повнота списку літературних джерел;
- дотримання вимог до оформлення курсової роботи;
- дотримання встановленого графіка;
- чіткість викладення основних положень та повнота відповідей на запитання під час захисту курсової роботи.

Однією з початкових, що історично склалися, форм організації дослідницької діяльності виступає студентське наукове товариство.

Загалом наукові спільноти – добровільні об'єднання науковців та інших осіб, що здійснюють дослідницьку роботу. Поняття «наукове товариство» було введено в науковий обіг Майклом Полані для фіксації в рамках концепції особистого знання умов комунікації між вченими. А також з акцентом на необхідність збереження наукових традицій. Етап виникнення наукових спільнот пов'язується з давніми часами. Метою здавна було обмінятися новою інформацією, об'єднатися у наукових дослідженнях.

У вищих закладах освіти на сучасному етапі стало популярним створення СНТ.

СНТ – громадська організація, на добровільних засадах об'єднує студентів, які виявили здібності до самостійної творчої НДР. Структурними одиницями СНТ є проблемні групи, наукові гуртки.

Основною структурною одиницею СНТ на етапі здобуття бакалаврської освіти є студентський науковий гурток.

Це – одна з групових форм дослідницької роботи здобувача освіти, зміст якої визначається його інтересами й підготовкою.

Головною відмінністю проблемної дослідницької студентської групи і наукового гуртка є рівень самостійності у науковій роботі, актуальність проблематики. Студенти, які входять до складу цих груп, можуть бути з різних курсів і спеціальностей, і працювати як за індивідуальною програмою (наприклад, в ході виконання навчально-дослідних проєктів), так і по індивідуально-груповій програмі (наприклад, в ході виконання групових дослідницьких проєктів, студентських науково-дослідних грантів, розробки

дослідних програм, виконання курсових робіт і т.д.). Причому члени однієї проблемної групи можуть бути зовсім не знайомі [78 , С. 45].

Нами також проаналізовано низка положень (додатки А,Б,В), які регламентують СНР у ГНПУ імені Олександра Довженка, [83, 84, 85].

За основним визначенням науковий гурток організовується на кафедрах, його членами є коло студентів молодших курсів факультету, які проявили інтерес до напряму наукової діяльності кафедри. Робота гуртка затверджується (тематичний план) на кафедрі. Це перший етап, початкова форма оволодіння майбутніми педагогами досвідом наукового дослідження.

Робота у гуртках потребує поєднання масових форм (диспути, бесіди, обговорення доповідей, тематичні вечори, тощо) з роботою над індивідуальними темами. Гурткова робота творча за змістом, спрямовується на виховання у студента якостей дослідника.

За підсумками роботи гуртка керівник дає найбільш здібним і перспективним студентам рекомендації до проблемної наукової групи (за напрямком наукових досліджень кафедри).

Учасниками проблемної групи є студенти старших курсів, які здобули досвід наукової роботи у гуртках.

Цілями і завданнями студентських наукових гуртків та проблемних груп є виявлення та залучення здібних, талановитих, схильних до науки здобувачів освіти до НДР.

Підкреслимо спрямованість СНР на здобуття навичок наукової роботи, поглиблення знань з обраної дисципліни.

Згідно до положення кількість членів студентського наукового гуртка має бути більше 12 студентів. У проблемній групі може працювати проблемної групи більше 6 осіб. На першому засіданні гуртка чи групи обирається староста, на якого покладено низку обов'язків

Наукове студентське товариство ГНПУ імені О. Довженка як громадське об'єднання діє для роботи з обдарованою молоддю з метою проектування сприятливих умов розвитку творчих здібностей студентів.

НСТ сприяє підвищенню якості фахової підготовки студентів, розширенню загального і професійного кругозору майбутніх спеціалістів, більш поглибленому засвоєнню навчального матеріалу, формуванню

самостійності, креативності, розвитку спеціальних професійних навичок і вмінь.

На наш погляд вкрай важливим завданням НСТ для підготовки сучасного педагога професійного навчання є популяризація серед студентів досягнень науки і техніки.

Також вкрай важливими є функції НСТ:

- а) організація конкурсів наукових проєктів;
- б) проведення студентських олімпіад;
- в) здійснення інших творчих змагань;
- г) підготовка наукових конференцій, круглих столів та ін..

Виконавчим органом студентського наукового товариства (керівництво НСТ між підсумковими конференціями) є Рада НСТ.

Згідно до Положення про СНР ГНПУ імені Олександра Довженка [85] тематика НДРС визначається перспективним планом розвитку НДРС Університету відповідно до специфіки факультету, кафедри і відображається в планах їх наукової роботи та в індивідуальних планах викладачів.

Виконавчим органом з організації НДРС в Університеті є рада з НДРС, яку очолює проректор з наукової роботи. На факультетах – рада з НДРС факультету, яку очолює заступник декана.

Рада з НДРС має такі повноваження:

- здійснювати науково-методичне керівництво НДРС в Університеті;
- контролювати роботу факультетських (інститутських) рад із НДРС;
- організовувати загально університетські заходи (конференції, семінари, виставки, конкурси, олімпіади тощо);
- рекомендувати кращі студентські роботи до друку в наукових виданнях;
- пропонувати кандидатури кращих студентів та їхніх наукових керівників для заохочення;
- узагальнювати і поширювати досвід організації навчально-дослідної та НДР студентів різних факультетів Університету, інших вищих навчальних закладів;
- забезпечувати облік організаційно-фінансових та науково-методичних питань роботи студентів на кафедрах;

- організувати і проводити роботу спільно з ліцеями, педагогічними училищами, коледжами з обдарованою учнівською молоддю, співпрацювати з Малою академією.

Висновок до першого розділу

В освітньому процесі ВЗО науково-дослідна робота здобувачів освіти реалізує кілька функцій, що взаємозалежні і взаємопов'язані між собою:

- освітню (розширення та актуалізація знань з різних навчальних дисциплін; розвиток уявлень щодо ролі та місця міжпредметних зв'язків; освоєння інформаційних технологій і підвищення рівня роботи з різноманітними засобами комунікації; закріплення загальних і спеціальних наукових категорій та понять досліджуваних дисциплін і ін.);
- розвивальну (розвиток пізнавальної активності, пізнавального інтересу, пізнавальної самостійності здобувачів освіти, їх позиції дослідника, творчих здібностей і т.д.);
- діяльнісну (залучення здобувачів освіти до самостійної дослідницької діяльності; оволодіння сучасними методами пошуку, обробки та використання наукової інформації; освоєння дослідницького підходу до будь-якого виду діяльності та ін.);
- стимулювальну (формування установки на необхідність володіння цією компетентністю для фахівця освітньої галузі, а також з врахуванням особливостей П(ПТ)О) і т.д.

Беручи до уваги зазначене вважаємо, що основними завданнями НДР педагогів професійного навчання в умовах освітнього процесу вишу є:

- засвоєння методів наукового пізнання, а також поглиблений і творчий процес
- ознайомлення з навчальним матеріалом, що стосується як освітньої галузі, так і інших відповідно до спеціалізацій;
- навчання шляхам самостійного вирішення науково-технічних завдань і навичкам роботи в колективах;

- засвоєння методів організації науково-дослідної роботи в освітянських просторах, а також у галузях виробництва;
- розвиток у студентів здатностей коректного оформлення та подання наукових результатів.

НДР педагогів професійного навчання є продовженням і поглибленням освітнього процесу. Її організовують безпосередньо на кафедрах.

Робочим визначенням готовності майбутніх МВН та викладачів професійного навчання на час навчання у ВЗО до НДР нами визначено як складне особистісне утворення, що формується шляхом набуття динамічної комбінації знань, умінь, навичок, як загальнотехнічних, так і спеціальних, способів мислення, поглядів, цінностей, а також інших загальнолюдських та професійно важливих якостей.

Традиційно у ЗВО поділяють НДР здобувачів освіти на проведену у поза навчальний та аудиторний час.

За кількості охоплених здобувачів освіти НДР практикується групова, індивідуальна, колективна.

Структурними одиницями СНДР є наукові гуртки, проблемні групи. Учасниками проблемної групи є студенти старших курсів, які здобули досвід наукової роботи у гуртках.

Цілями і завданнями діяльності названих організаційних форм НДР є виявлення та залучення здібних, талановитих, схильних до науки здобувачів освіти до НДР. Підкреслимо спрямованість СНР на здобуття навичок наукової роботи, поглиблення знань з обраної дисципліни. Проблемна група – організаційне утворення, до складу якого входять здібні і талановиті в науковій роботі студенти, яких, як правило рекомендують керівники наукових гуртків. Проблематика, над якою вони працюють відповідає науковій діяльності кафедр. До роботи у них залучаються студенти старшокурсники.

Підготовку педагогів професійного навчання до НДР необхідно проводити час всього періоду навчання, вона має бути професійно спрямованою.

Слід задіювати такі форми НДР майбутніх педагогів професійного навчання: написання рефератів; участь в олімпіадах; підготовка доповідей; курсові, дипломні роботи і проєкти тощо.

РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ГОТОВНОСТІ ДО НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ

2.1. Обґрунтування педагогічних умов формування у майбутніх педагогів професійного навчання готовності до науково-дослідної роботи

До поняття «педагогічні умови» у своїх дослідження науковці звертаються досить часто.

Традиційно умову розуміють як філософську категорію, яка виражає відношення предмета до явищ, що її оточують, без яких вона не зможе існувати. Умови складають ті обставини, в яких явища виникають, існують та розвиваються [108].

Федорова О. педагогічними умовами визначає сукупністю об'єктивних можливостей саме змісту навчання, а також організаційних форм, методів, та матеріальних можливостей їх здійснення, що забезпечують вирішення поставленого завдання [107].

На наш погляд обґрунтовано підходить до визначення педагогічних умов В. Манько, як до сукупності взаємопов'язану між собою параметрів, що мають внутрішню спрямованість, та характеристик із зовнішньою спрямованістю функціонування. Зазначене забезпечує на високому рівні результативність усього освітнього процесу. До того ж, підкреслює науковець, відповідає психолого-педагогічним критеріям з точки зору оптимальності [55].

Тобто у нашому дослідженні виокремлені педагогічні умови мають забезпечити формування готовності педагогів професійного навчання до НДР, яку, як уже зазначалося, вважаємо складним особистісним утворенням, що формується шляхом набуття динамічної комбінації певних умінь, знань, навичок, поглядів, способів мислення, цінностей, інших якостей.

Так як це – складне утворення визначимо його структурні компоненти та показники.

Визначаючи структуру професійної готовності науковці звертають увагу на такі компоненти: 1) мотиваційний (потреби, інтереси зауважимо на їх професійно значущість й мотиви педагогічної діяльності); 2) орієнтаційно-

пізнавально-оцінний (знання способів розв'язання професійно-спрямованих завдань, змісту майбутньої професії тощо); 3) емоційно-вольовий (відчуття відповідальності за результати, самоконтроль, уміння управляти діями, для виконання професійних педагогічних обов'язків); 4) операційно-дієвий; 5) настановчо-поведінковий [27].

Враховуючи напрацювання низки науковців, вважаємо за доцільне серед компонентів готовності студентів до НДР виділити: мотиваційний, когнітивний, практичний. Для більш оптимального підходу до дослідження визначені компоненти будуть слугувати й показниками досліджуваної готовності.

Визначимо критерії для кожного показника. Мотиваційний компонент готовності передбачає, що у педагогів професійного навчання в умовах вишу спостерігається прояв мотивів, інтересів, потреб, ціннісних орієнтацій, до НДР; вони не тільки усвідомлюють важливість зазначеного для професійної діяльності, але й прагнуть її удосконалити

Когнітивний компонент готовності педагога професійного навчання в період навчання до НДР визначено певною сукупністю знань, які дозволяють йому включатися до даного виду діяльності

Практичний компонент готовності окреслюється вміннями здійснювати НДР через обґрунтований вибір методики та інструментарію її проведення, вміннями збору та аналізу отриманих даних тощо.

Таким чином педагогічні умови формування в умовах вишу готовності у педагогів професійного навчання до НДР можна визначити як чинники. Спрямованість названих чинників забезпечує успіх і ефективність формування структурних складників досліджуваної готовності у процесі професійної підготовки: мотиваційного, когнітивного та практичного компонентів.

Для їх виявлення ми звернулися до таких методів дослідження як аналіз наукової літератури, вивчення досвіду організації НДР, анкетування та опитування здобувачів освіти.

Нами проаналізовано зміст та технологія наукової роботи зі студентами у ГНПУ ім. О. Довженка.

З метою визначення відношення студентів до НДР проводилося їх опитування (додаток Г).

Опитування здійснювалося серед майбутніх педагогів професійного навчання першого року навчання, які вступили до університету на основі ОКР «молодший спеціаліст».

Анкетне опитування 24 здобувачів освіти показало, що у більшості з них (70%) повністю відсутній досвід самостійного проведення пошукової діяльності, 25% вказали на незначний характер досвіду. І лише 5% респондентів відмітили, що під час попереднього навчання такий досвід вони набули (рис 2.1.).

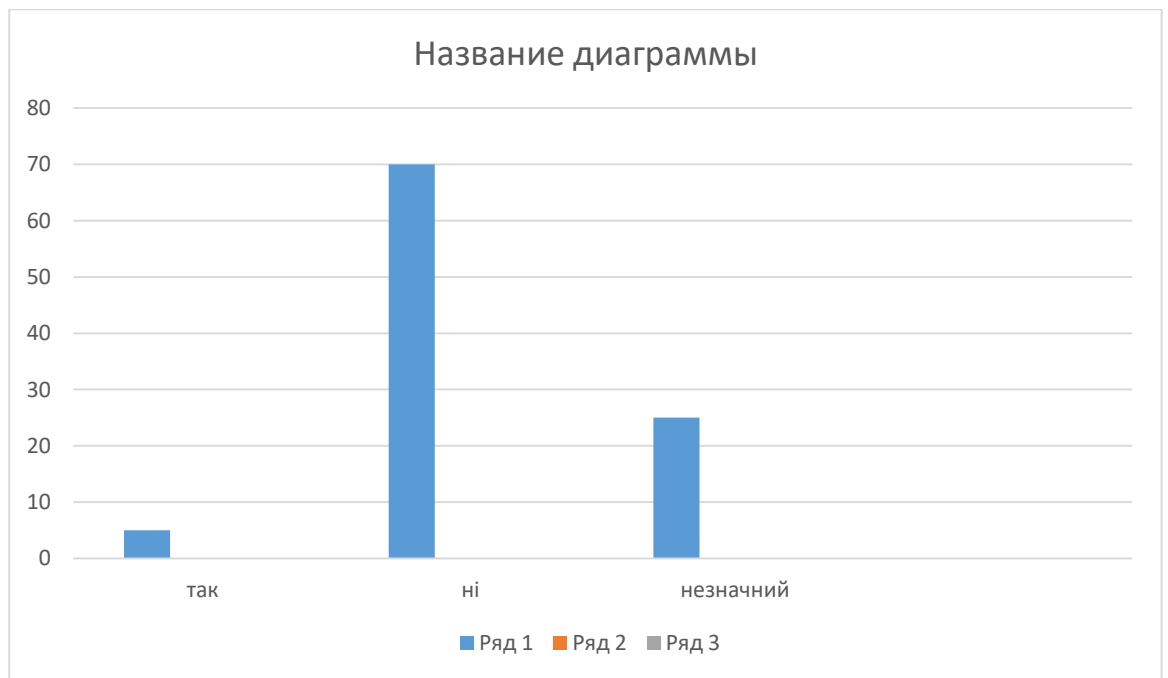

Рис. 2.1. Наявність досвіду самостійного проведення пошукової діяльності у майбутніх педагогів професійного навчання

Наступним питанням ми спробували уявити чи часто студенти виконували завдання в основі, яких покладена проблемна ситуація. 70 % здобувачів освіти відмічають, що виконання ними таких завдань носить стихійний безсистемний характер (рис. 2.2.).

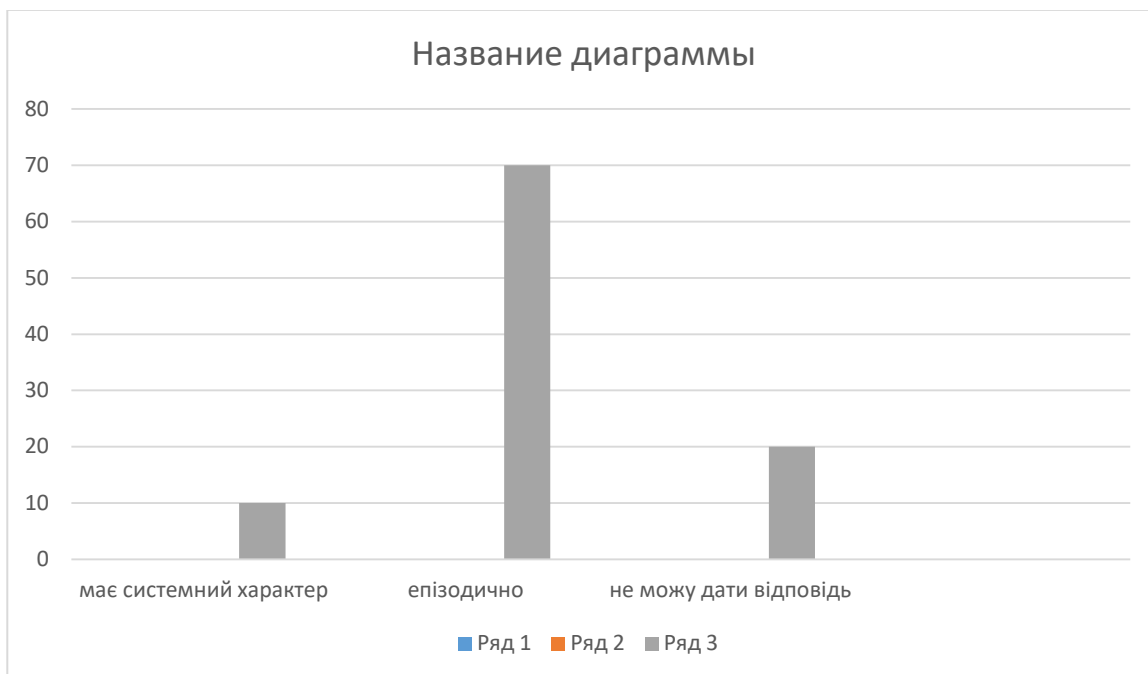

Рис.2.2. Як часто здійснюється здобувачами освіти виконання завдань проблемного характеру

Дослідження показало, що у студентів сформовано тільки первинне уявлення про НДР, у них не завжди є досвід активної участі в подібній діяльності.

Студенти вбачають необхідність у власній НДР, перш за все, для вирішення поточних навчальних завдань. При цьому наукова кар'єра студентами розглядається як варіант їх професійної траєкторії розвитку в останню чергу.

Також встановлено, що більшість здобувачів освіти розуміють і високо оцінюють ступінь науково-дослідної складової в різних самостійних навчальних роботах. Це, на їхню думку, сприяє поглибленню знань, отриманню нового досвіду, усвідомлення своїх інтересів і здатностей, правильності свого професійного вибору. Але тільки 8 % опитаних підтвердили певний інтерес до науково дослідної діяльності.

Повне задоволення досягнутими результатами у даній роботі відчують близько 6 % студентів, а повне незадоволення – 54 % (рис. 2.3.).

Звертає на себе увагу, що близько 20% респондентів пропустили відповідь на дане питання, тобто вважаємо, що їм важко зробити самоаналіз участі у науково-дослідній роботі.

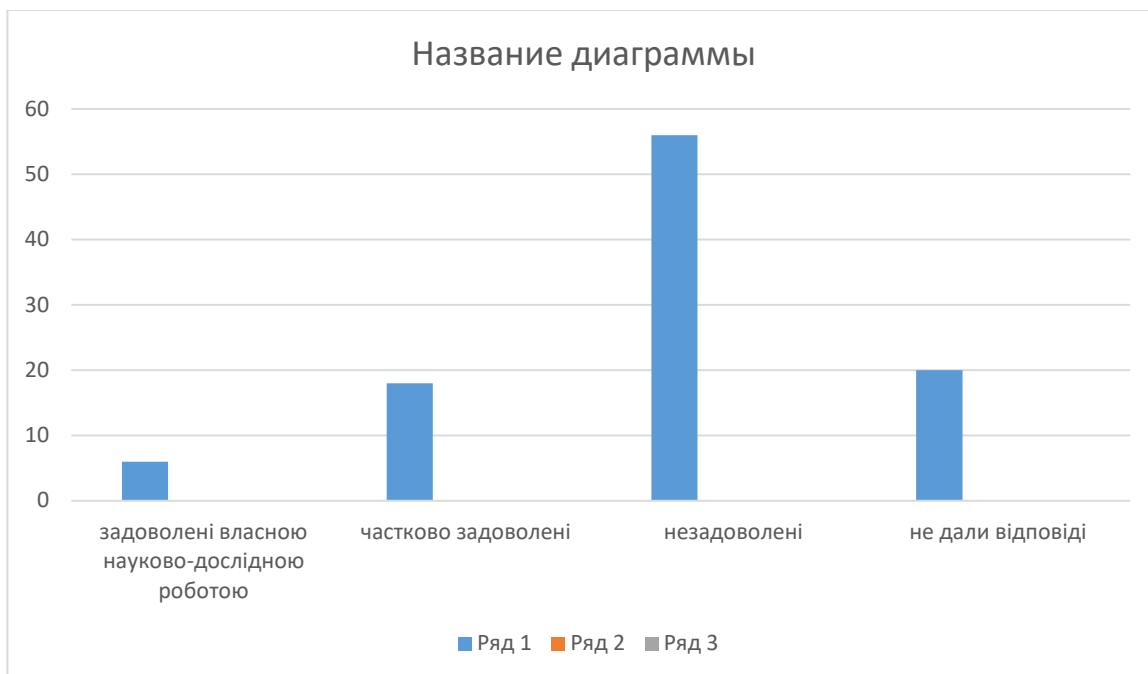

Рис. 2.3. Самоаналіз відношення здобувачів освіти про власну науково-дослідну роботу

У той же час у здобувачів освіти невисока мотивація до активної участі у названій діяльності, ними слабо усвідомлюються можливості і перспективи для кар'єрного і професійного зростання у науковій сфері.

За такими отриманими результатами проявляються протиріччя в тому, що здобувач освіти немов би гарно навчається, але практично не проявляє інтересу до науково-дослідної роботи.

Результати проведеного опитування показують необхідність підвищувати інтерес до НДР у педагогів закладів П(ПТ)О на етапі здобуття фаху в умовах вишу.

Також нами було проведено опитування фахівців (науково-педагогічних та педагогічних), які здійснюють фахову підготовку педагогів професійного навчання (додаток Д).

Результати анкетування засвідчили, що 90% опитаних викладачів, які здійснюють фахову підготовку педагогів професійного навчання у своїй педагогічній практиці використовують під час занять прийом включення студентів до пошукової діяльності не часто.

Також ми проаналізували робочі програми дисциплін. Аналіз засвідчив, що тільки у 40% передбачається у змісті індивідуальної роботи студентів написання рефератів.

На основі аналізу літературних джерел, змісту та методики підготовки педагогів професійного навчання в умовах освітнього середовища ВЗО, а також результатів проведеного опитування нами було виділено наступні педагогічні умови формування досліджуваного утворення.

Перш за все умовою формування готовності до НДР у педагогів закладів П(ПТ)О є розвиток у здобувачів освіти мотивації до цього виду діяльності, забезпечення розуміння ними її важливості для професійної діяльності.

Адже це шлях до майбутнього професійного становлення. Так педагог-дослідник, має володіти системним мисленням, розвиненою здатністю до науково-дослідної роботи. Педагог-новатор це – перш за все ініціатор впровадження в освітній процес багатьох чинників, які забезпечують його ефективність.

Реалізація цієї умови має здійснюватися впродовж усього освітнього процесу : як на навчальних парах, так і у позаурочний час. Перш за все окреслена умова спрямовується на формування мотиваційного компоненту готовності здобувачів освіти до НДР.

Для формування когнітивного компоненту готовності майбутніх педагогів професійного навчання до НДР необхідно спроектувати можливість засвоєння здобувачами освіти її теоретичних засад: знання технологій розробки наукового апарату, вимоги до оформлення статті, курсових робіт тощо.

Тобто має бути умова: забезпечення під час освітнього процесу набуття знань про здійснення НДР з врахуванням особливостей напрямів її спрямування.

У професійній діяльності педагога професійного навчання чітко виокремлюється єдність інженерної та педагогічної діяльності це впливає із єдності функцій. Наприклад, проєктувальна діяльність, з одного боку, передбачає інженерне проєктування, з іншого – педагогічне проєктування або педагогічний дизайн. Якщо є потреба в оперуванні знаннями з різних галузей (інженерні та педагогічні науки), то проєктуються спільні алгоритми розумової діяльності. Це також треба враховувати під час формування когнітивного компоненту досліджуваного утворення.

Не менш важливою є умова формування під час освітнього процесу досвіду НДР.

Окреслена умова реалізується через залучення майбутніх педагогів професійного навчання до пошукової діяльності під час освітнього процесу.

Основними організаційними формами освітнього процесу у ВЗО є лекція, практичні заняття та самостійна робота.

Для того, щоб на лекціях відбувався розвиток наукового мислення необхідно підходити творчо до її проведення. Перш за все цьому сприяє її проблемна спрямованість. Тобто лектор подає навчальний матеріал через озвучення певної проблеми, саме такий підхід дозволяє установити зворотний зв'язок (рис. 2.4).

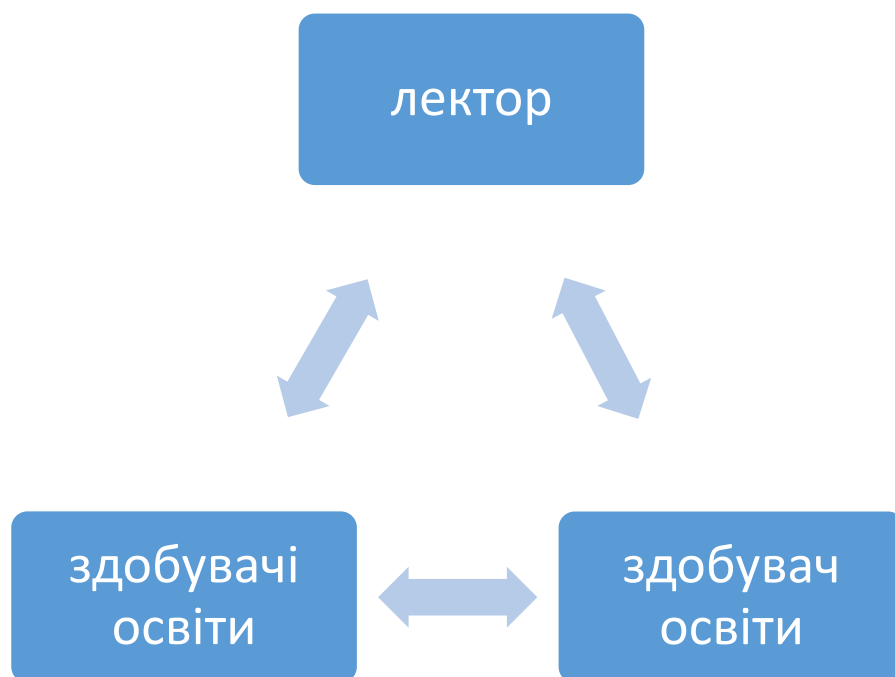

Рис. 2.4. Установлення зворотного зв'язку на лекції

Під час вирішення проблемних ситуацій і проявляються елементи НДР.

За підходами науковців досягається мета і заняття (лекція, семінарське, практичне і лабораторне) є найбільш ефективним, якщо самі студенти після нього здатні сформулювати висновки.

Зазначені висновки можна проєктувати під час залучення здобувачів освіти до ігрової діяльності.

У дослідженні ми звернулися до наробок вчених щодо класифікації ігор. Коли імітується організаційна діяльність певного підприємства (закладу П(ПТ)О), то такі ігри відносять до імітаційних; операційні, коли моделюється процес певного фахового спрямування; рольові, за яких відбувається проєктування тактики поведінки, дій, виконання функцій конкретних фахівців

тощо. Правила гри стимулюють учасників до породження нових ідей, адже у грі не пропонується вибір однозначних рішень, Учасники гри привчаються працювати в умовах групової взаємодії, критично оцінювати різні точки зору, обговорювати, аналізувати, приймати рішення й обґрунтовувати їх.

Досягнення зазначених цілей спрямовано на рішення основної задачі ділової гри – розвиток творчого ставлення до виконуваної роботи, активізація навчального процесу [34].

Але у плані нашого дослідження велике значення мають невеликі елементи гри, які доцільно впроваджувати перш за все на заняттях практичного спрямування.

Одна з таких ігор дістала назву «Бліц-турнір». За встановленими правилами різним командам пропонується по черзі відповісти на питання, які потребують однозначної відповіді, або доповнити речення. Перемагає та команда, яка отримує найбільшу кількість балів.

А тепер звернемося до «Блеф-клуба». Педагог професійного навчання добирає питання, які потребують відповіді тільки «так» або «ні». Наприклад: «Якщо використовується нульовий обробіток, то ґрунт не чіпають від збору врожаю до посіву і від посіву до збору врожаю. Глибина обробки землі не більше, ніж на 5 см. Поле зверху накривається мульчею. Це для того, щоб створити тінь, захист поверхні землі від прямих сонячних променів».

Цікавим елементом дослідницької роботи є прийом «знайди пару». Кожній команді пропонують два конверти: у одному знаходяться поняття, умовні позначення тощо, а в іншому – визначення, це таке, необхідно «знайти пару».

Сама назва «слідчий» вказує на доцільність активізації НДР здобувачів освіти. Наприклад, визначити за описом про який різновид щадящого обробітку ґрунту іде мова (Strip-Till): ідея методу полягає за один хід смугове розпушування прикореневого шару з одночасним внесенням добрив. За таким обробітком між рядками залишається незайманий ґрунт, а це приводить до збереження структури, не порушення повітро-і водопроникності ґрунту.

Педагог професійного навчання має досконало знати область діяльності, яких торкається гра, вести гру емоційно, спонукати здобувачів освіти до самостійної діяльності, а не приймати замість них рішення, не підказувати

найбільш доцільні варіанти, головне контролювати ігровий режим: підводити проміжні підсумки, організовувати аналіз і обговорення, розкривати причини, що привели до тих чи інших результатів тощо.

Звернемося до аналізу технології проведення дидактичної гри. Вона складається з наступних етапів.

Етап підготовки Метою цього етапу є проектування послідовності, змісту, матеріально-технічного, дидактичного забезпечення гри, проведення вступної частини, де визначаються учасники гри, інформується про порядок гри, роздається наочність, проводиться консультування щодо основного змісту робіт, повторюються правила охорони праці тощо. Тобто, для чіткої організації гри учасники повинні бути забезпечені усіма вихідними даними, документами, матеріалами, довідниками, стандартами, каталогами, бланками.

Проведення гри. Самостійна групова (індивідуальна) робота над окресленою проблемою. Перевірка виконання функцій учасників гри. Доповіді й оцінювання експертів, захист проєктів, дискусії та ін. На цьому етапі вкрай важливо забезпечити імітацію обстановки, близької до реальної.

Етап рефлексії, аналізу та підведення підсумків. Мета отримати загальний висновок, спроекувати узагальнення, сформулювати рекомендації. Але необхідне дотримання критеріїв оцінки гри. У критеріях доцільно зазначити види робіт, вимоги до їх виконання, кількість балів за кожен етап, з якими учасники мають бути ознайомлені до початку гри. Такий підхід дозволяє об'єктивно характеризувати не тільки роботу окремих груп, але й реальний внесок кожного учасника у досягнення загальної мети. Важливою на цьому етапі є рефлексія: ті, хто навчаються висловлюють свою думку щодо того, що нового вони запозичили, пропозиції, що повинно бути враховано надалі [34].

Тематика гри для педагогів професійного навчання закладів П(ПТ)О може бути найрізноманітнішою, наприклад під час вивчення фахових дисциплін, рольова гра «Фермерське господарство», гра-диспут на такі теми, як: «Історія створення електромобіля», «Сільськогосподарське господарство в умовах сталого розвитку» та ін. Педагог до кожної теми визначає триєдину мету: розширення знань, набуття умінь і навичок вироблення раціональних виробничих рішень у процесі роботи з довідниковою літературою, зразками матеріалів, конструкторською документацією, стандартами тощо; формування

комплексного представлення про виробничий технологічний процес, розвиток самостійності, практичних навичок науково-дослідної роботи, виховання культури спілкування у процесі активної взаємодії з іншими учасниками гри.

Вважаємо, що чільне місце впродовж усього освітнього процесу для формування готовності педагогів професійного навчання в умовах вишу до НДР мають займати інноваційні технології.

Педагоги професійного навчання впродовж набуття фаху мають засвоїти систему теоретичних знань, що розкривають не тільки особливості інноваційних технологій в освітньому процесі; але й процес формування умінь з впровадження в освітній процес П(ПТ)О освіти інноваційних технологій.

Узагальнено це можна представити наступними результатами у плані, що майбутні освітяни мають знати:

- особливості НДР у ланці П(ПТ)О за умов сьогодення;
- теоретичні засади інноваційних технологій під час НДР;
- принципи організації освітнього процесу з впровадження інноваційних технологій у НДР;
- зміст інноваційної НДР педагога;

мають вміти:

- обґрунтовувати доцільність впровадження інноваційних технологій у процес професійної освіти під час НДР;
- конструювати і використовувати у процесі професійної освіти інноваційні методи здійснювати НДР.

Тобто, проблематика формування готовності педагогів закладів П(ПТ)О на етапі здобуття фаху до НДР (усіх компонентів досліджуваного утворення) тісно пов'язана з педагогічною інноватикою – вченням про обґрунтоване створення, всебічне оцінювання, повне освоєння і повноцінне використання педагогічних новацій.

Аналіз засвідчує, дефініція «технологія» відображає поряд з передаванням інформації, сам процес навчання.

С. Гончаренко [23, с. 6] вказує, що дефініція «методика викладання» не відображає суті і характеру сучасного освітнього процесу, а слід користуватися термінами: «технологія» та «методика навчання».

Класично дефініція «технологія» була виробничим терміном.

О. М. Пехота [79, с. 11] дефініцію «технології розуміє як процес, що проєктує результат, що немов би важко перенести в педагогічні явища.

І. М. Дичківська подає генезу педагогічної технології: «інженерна педагогіка») – ТЗ в освітньому процесі – алгоритмізація навчання – програмоване навчання – технологічний підхід – педагогічна технологія (дидактичний аспект) – поведінкова технологія (аспект виховання) [24].

З італійської мови *innovation* – новина, нововведення тощо.

Від латинської «*innovates*» тлумачиться як оновлення, новинка.

Згідно предмету нашого дослідження під інноваціями в НДР будемо вважати введення нового в цілі, зміст, форми, методи освітнього процесу, тобто мається на увазі усі структурні складники освітнього процесу .

Нововведення в НДР будемо вважати успішним, якщо новий спосіб, закладений до його основи, допоміг розв'язати окреслену проблематику.

Хоча відмітимо, що новизна будь-якого засобу є відносною. Те, що є новим для одного, може бути добре відпрацьованим для іншого.

Відмітимо, що наразі інноваційні педагогічні технології:

- збагачують освітній процес в тому числі й за рахунок залучення студентів до НДР;
- забезпечують високий рівень багатопланового освітнього процесу;
- формують компетентність майбутніх фахівців;
- забезпечують формування комунікативних, організаційних, проєктних, навичок, що є дуже важливим для формування готовності освітян до НДР на етапі здобуття професії;
- розвивають здібності до прийняття вірних рішень у нестандартних ситуаціях;
- стимулюють творчий потенціал здобувачів освіти.

Спонукаючим фактором для студентів до активної навчальної діяльності, є домашнє завдання з досліджуваного явища. Такими завданнями є обробка статистичних даних і узагальнені висновки, написання рефератів, підготовка доповідей, рішення задач тощо. Але зауважимо, щоб завдання мали сенс необхідно передбачити у них елементи дослідницького характеру. За даних умов проявляється у здобувачів освіти інтерес до навчання, а також зникає

інертність думки. Студент переймається свідомістю власної значущості, відбувається самоствердження особистості.

Доцільним є передбачення у позанавчальний час в педагогічному вузі роботу наукових гуртків, проблемних груп, а також залучення студентів до активної участі в науково-практичних конференціях, у внутрішньо вузівських, у багатьох конкурсах.

Розпорядженням відділу наукової роботи та міжнародних зв'язків університету від 30.09.2020 р. №20 «Про організацію студентської наукової роботи» перш за все визначено технологію її організації.

Деканам факультетів доручено визначити відповідальних осіб за НДРС. Які перш за все мають створити Раду студентського наукового товариства (голова ради, секретар ради та членів Ради). Факультетські ради студентського наукового товариства співпрацюють з проблемними групами кафедр, гуртками, науково-методичними радами факультетів, студентською радою університету. На кожній кафедрі визначаються теми НДРС.

2.2. Експериментальна перевірка педагогічних умов формування у майбутніх педагогів професійного навчання готовності до науково-дослідної роботи

З метою визначення обґрунтованості педагогічних умов формування готовності до НДР у педагогів професійного навчання (формування у здобувачів освіти мотивації до НДР, забезпечення розуміння ними її важливості для професійної діяльності у недалекому майбутньому; забезпечення під час освітнього процесу набуття знань про здійснення НДР з врахуванням особливостей напрямів її спрямування; набуття досвіду НДР), які нами розглядаються як чинники, що забезпечують успішність і ефективність формування у них мотиваційного, когнітивного, практичного компонентів готовності, у процесі професійної підготовки нами був проведений педагогічний експеримент.

Педагогічний експеримент був проведений в умовах реального освітнього процесу у ГНПУ імені Олександра Довженка на факультеті технологічної і професійної освіти з педагогами професійного навчання першого курсу за скороченим терміном навчання 11а Пр (М) групи (К) та 11б

Пр(М) групи (Е) зі спеціальності 015.18 Професійна освіта (Технологія виробництва і переробки продуктів сільськогосподарського виробництва).

Гіпотеза дослідження: формування у педагогів професійного навчання готовності до НДР здійснюється більш ефективно за умов:

розвитку у здобувачів освіти мотивації до НДР, забезпечення розуміння ними її важливості;

забезпечення під час освітнього процесу набуття знань про здійснення НДР з врахуванням особливостей напрямів її спрямування;

формування у педагогів професійного навчання досвіду НДР .

Дослідження здійснювалося шляхом проведення педагогічного експерименту: константувального, формувального та заключного етапів.

Враховуючи часові обмежувальні рамки проведення експерименту експериментальна робота проводився у процесі вивчення навчальної дисципліни «Професійна педагогіка».

Метою викладання професійної педагогіки є формування педагогічної компетентності для успішної професійно-педагогічної діяльності МВН, викладача професійного навчання у ЗП(ПТ)О та його подальшого професійного саморозвитку.

Завдання вивчення дисципліни «Професійна педагогіка» :

1. Засвоєння майбутніми освітянами знань, динамічних умінь і практичних навичок організації освітнього процесу у закладах П(ПТ)О.
2. Розвиток у здобувачів освіти мислення, необхідних якостей та цінностей.
3. Формування у майбутніх МВН, викладачів професійного навчання здатностей до постійного професійного самовдосконалення.

Програмою проєктуються згідно до стандарту інтегральні та загальні компетентності згідно до вимог освітньої програми:

Основні фахові компетентності згідно до вимог освітньої програми:

- Здатність пов'язувати теоретичні аспекти з педагогічною практикою та передовим педагогічним досвідом.
- Здатність до науково обґрунтованого проєктування освітнього процесу в ЗП(ПТ)О, фахової передвищої освіти.
- Здатність до здійснення аналізу навчальної літератури з проблем професійної освіти, передового педагогічного досвіду.

- Здатність до аналізу змісту та процесів освітнього процесу ЗП(ПТ)О, фахової передвищої освіти.
- Здатність до аналізу змісту виховання, планування та здійснення виховної роботи зі здобувачами освіти.

Перелік результатів навчання відповідно до тем дисципліни «Професійна педагогіка».

T.1.1. На основі знань про предмет, завдань професійної педагогіки уміння надавати характеристику основних категорій професійної педагогіки.

T.1.2. Уміння обґрунтовано визначати науковий апарат педагогічних досліджень у професійній педагогіці.

T.1.3. Знання історичних періодів розвитку української професійно-технічної школи, законодавчих актів реформування сучасної системи П(ПТ)О, фахової передвищої освіти. на Україні. Уміння конструктивна аналізувати напрями перезавантаження вітчизняної системи П(ПТ), фахової передвищої освіти..

T. 1.4. Знання особливостей системи вищої освіти України. Уміння порівняльного аналізу систем професійної освіти України та інших держав.

T.1.5. Знання змісту педагогічної діяльності МВН, викладача професійного навчання, основ їх педагогічної майстерності. Уміння проєктувати цілі та шляхи професійного становлення, здійснювати міжособистісну взаємодію.

T.1.6. Знання основних положень педагогічного менеджменту, особливостей управлінської діяльності у ЗП(ПТ)О. Уміння аналізу видів контролю в освітньому процесі ЗП(ПТ)О.

T. 1.7. Знання технологій методичної роботи у ЗП(ПТ)О. Уміння аналізу передового педагогічного досвіду.

T. 2.1. Знання мети та завдань виховання, принципів організації виховної роботи в умовах ЗП(ПТ)О, фахової передвищої освіти, системи методів виховання. Уміння проєктувати методи вивчення та впливу на особистість здобувача освіти на основі врахування його індивідуальних особливостей.

T.2.2. Знання технологій організації позакласної роботи, особливостей виховної роботи з технічної творчості. Уміння аналізу позакласної роботи у ЗП(ПТ)О, фахової передвищої освіти.

Т. 2.3. Знання проблем виховання, характеристик учнів з ненормованою поведінкою. Уміння проектувати етапи виховної роботи, зокрема, з «важкими» учнями.

Т.2.4. Знання методики роботи педагога з родинами учнів. Уміння планувати роботу з батьками учнів.

Т.2.5. Знання методики професійної орієнтації на навчання у ЗП(ПТ)О, фахової передвищої освіти. Уміння планувати роботу з професійної орієнтації

Т.2.6. Знання особливостей учнівського (студентського) колективу у ЗП(ПТ)О, фахової передвищої освіти. Уміння визначати шляхи формування учнівського колективу, створювати самоврядування у ЗП(ПТ)О, фахової передвищої освіти. Т.3.1. Знання складових змісту професійної підготовки здобувачів освіти у ЗП(ПТ)О. Уміння змістового аналізу державного стандарту професійно-технічної освіти.

Т.3.2. Знання загально дидактичних принципів та принципів, що визначаються специфікою професійного навчання. Уміння обґрунтовано визначати шляхи реалізації в освітньому процесі принципів навчання.

Т. 3.3. Знання організаційних форм професійного навчання, форм організації навчально-виробничої праці здобувачів освіти. Уміння визначати найбільш ефективні організаційні форми професійного навчання, форми організації навчально-виробничої праці здобувачів освіти.

Т. 3.4. Знання методів і методичних прийомів професійного навчання. Уміння обґрунтовано проектувати методи і методичні прийоми професійного навчання.

Т. 3.5.-3.6. Знання класифікації та характеристик сучасних засобів навчання у процесі фахової підготовки здобувачів освіти ЗП(ПТ)О, фахової передвищої освіти. Уміння обґрунтовано визначати доцільність використання засобів навчання під час освітнього процесу.

Т. 3.6. Знання теоретичних засад контролю знань, умінь і навичок здобувачів освіти у ЗП(ПТ)О, фахової передвищої освіти. Уміння визначати різнорівневі показники навчальних досягнень здобувачів освіти у ЗП(ПТ)О, фахової передвищої освіти.

Для проведення експериментальної роботи нами було визначено три рівні сформованості розвитку компонентів готовності майбутніх педагогів професійного навчання до НДР відповідно до показників.

Початковий рівень. Відсутність сталого інтересу до НДР. Фрагментарні знання про технологію здійснення НДР. Несформованість умінь самостійного здійснення НДР.

Середній рівень. Прояв інтересу до НДР.

Наявність знань про технологію здійснення НДР.

Наявність умінь здійснення науково дослідної роботи, але потреба у постійній консультації керівника.

Достатній рівень. Прояв постійного інтересу до НДР.

Прагнення до самовдосконалення. Наявність повних, глибоких та систематизованих знань щодо особливостей НДР.

Наявність умінь та особистого досвіду здійснення НДР.

Наведемо характеристику кожного компоненту готовності майбутнього педагога професійного навчання за рівнями.

Мотиваційний компонент.

Початковий рівень. Відсутність сталого інтересу до НДР.

Середній рівень. Прояв інтересу до НДР.

Достатній рівень. Прояв постійного інтересу до НДР, прагнення до самовдосконалення.

Когнітивний компонент.

Початковий рівень. Фрагментарні знання про технологію здійснення НДР.

Середній рівень. Наявність знань про технологію НДР.

Достатній рівень. Наявність повних, глибоких та систематизованих знань щодо особливостей НДР.

Практичний компонент.

Початковий рівень. Не сформованість умінь самостійного здійснення НДР.

Середній рівень. Наявність умінь здійснення НДР, але потреба у постійній консультації керівника.

Достатній рівень. Наявність умінь та особистого досвіду здійснення НДР.

Відмінність під час організації освітнього процесу на етапі експерименту полягала в тому, що у контрольній групі освітній процес під час вивчення дисциплін «Професійна педагогіка» відбувався за загальноприйнятою

методикою, а в експериментальній нами були запроваджені шляхи реалізації вище окреслених умов.

По-перше – це розкриття важливості НДР для майбутньої професії та формування у студентів до неї інтересу. Для цього нами був проведений контекстний аналіз змісту фахової дисципліни «Професійна педагогіка» і запропоновано включити до окремих тем додатковий матеріал (табл. 2.1.).

Таблиця 2.1.

Контекстний зміст професійної педагогіки, спрямований на розкриття важливості та формування інтересу до науково-дослідної роботи

№п/п	Тема	Контекстний зміст
1.	Методологічні основи та методи наукових досліджень у професійній педагогіці	Конкретизація прикладів науково-методичних доробок у системі П(ПТ)О за останні роки, які сприяють процесу її реформування. Розкриття змісту результатів наукових досліджень в освітній галузі: педагогічні відкриття, педагогічні винаходи; педагогічні вдосконалення.
2	МВН, викладач професійного навчання як суб'єкти педагогічного процесу	Значення НДР у формуванні основ педагогічної майстерності педагога професійного навчання. Розкриття понять педагог-дослідник (володіє системним мисленням, розвиненою здатністю до НДР); педагог-новатор (ініціатор впровадження в освітній процес багатьох чинників, які забезпечують його ефективність).

Також під час проведення занять впроваджувалися інтерактивні методи (мозковий штурм, дидактичні ігри, створювалися проблемні ситуації).

У зміст самостійної роботи студентів були включені додаткові завдання: підготовка реферату: «Характеристика системи професійної освіти у зарубіжних країнах», розробка анотації до статті про нагальні проблеми професійної освіти.

Під час вибору та затвердження тем курсових робіт з професійної педагогіки зі студентами проводилося опитування, які проблеми у системі П(ПТ)О їм було б більш цікаво досліджувати, з урахуванням цього опитування і були затвержені теми курсових робіт.

Також для студентів перед видачою завдань курсової роботи проводилася додаткова консультація, мета якої роз'яснення методичних рекомендацій з написання наукової роботи. Акцентувалася увага на етапах виконання курсової роботи:

1. Розуміння основних дефініцій теми.
2. Аналіз, літератури за складеним каталогом.
3. Проектування календарного плану роботи.
4. Розробка теоретичної частини:
 - а) переконане подання актуальності обраної теми;
 - б) конструювання мети, завдань дослідження;
 - в) проектування об'єкта і предмета дослідження;
 - г) обрання технологій проведення дослідження.
5. Здійснення емпіричних досліджень.
6. Всебічний аналіз отриманих результатів.
7. Оформлення практичної частини.
8. Формулювання узагальнених висновків та рекомендацій.
9. Редагування курсової роботи в цілому.
10. Відгук роботи науковим керівником.
12. Етап захисту [35, 36].

Для того, щоб пересвідчитися, що контрольна та експериментальна групи на константувальному етапі експерименту рівноцінні нами бралися до уваги результати опитування: порівняльний аналіз відповідей педагогів професійного навчання на питання анкет щодо їх відношення та володіння знаннями про

науково дослідну роботу також підтверджує те, що студенти двох груп, які були включені до експериментальної роботи знаходяться приблизно на одному рівні.

Для порівняння рівнів практичного компоненту готовності майбутніх педагогів професійного навчання до НДР студентам експериментальних груп було запропоновано виконати самостійну практичну роботу, до змісту якої входили завдання: визначити об'єкт та предмет дослідження, написати есе на статтю, розв'язати проблемну ситуацію.

Аналіз результатів самостійної роботи проводився через середню арифметичну просту ($X_{сер}$), яка обчислюється для незгрупованих даних таким чином: потрібно скласти всі індивідуальні значення ознаки (X) і суму поділити на їх кількість. На основі математичних розрахунків ми отримали: $X_{сер}$ для К групи дорівнює 138; а $X_{сер}$ для Е групи – 136.

Тобто все зазначене дало змогу зробити висновок про рівнозначність зазначених груп.

На формувальному етапі експерименту зі студентами експериментальної групи організовувався освітній процес з урахуванням запропонованих умов: формування у майбутніх педагогів професійного мотивації до НДР, забезпечення розуміння ними її важливості для професійної діяльності; забезпечення під час освітнього процесу набуття знань про здійснення НДР з врахуванням особливостей напрямів її спрямування; набуття ними більш широкого досвіду науково-дослідної роботи.

На заключному етапі педагогічного експерименту зі студентами обох груп були проведені бесіди, також були проаналізовані результати оцінювання курсових робіт.

За результатами опитування здійснено порівняння рівнів сформованості мотиваційного та когнітивного компонентів готовності майбутніх педагогів професійного навчання до НДР (рис 2.5 – 2.6).

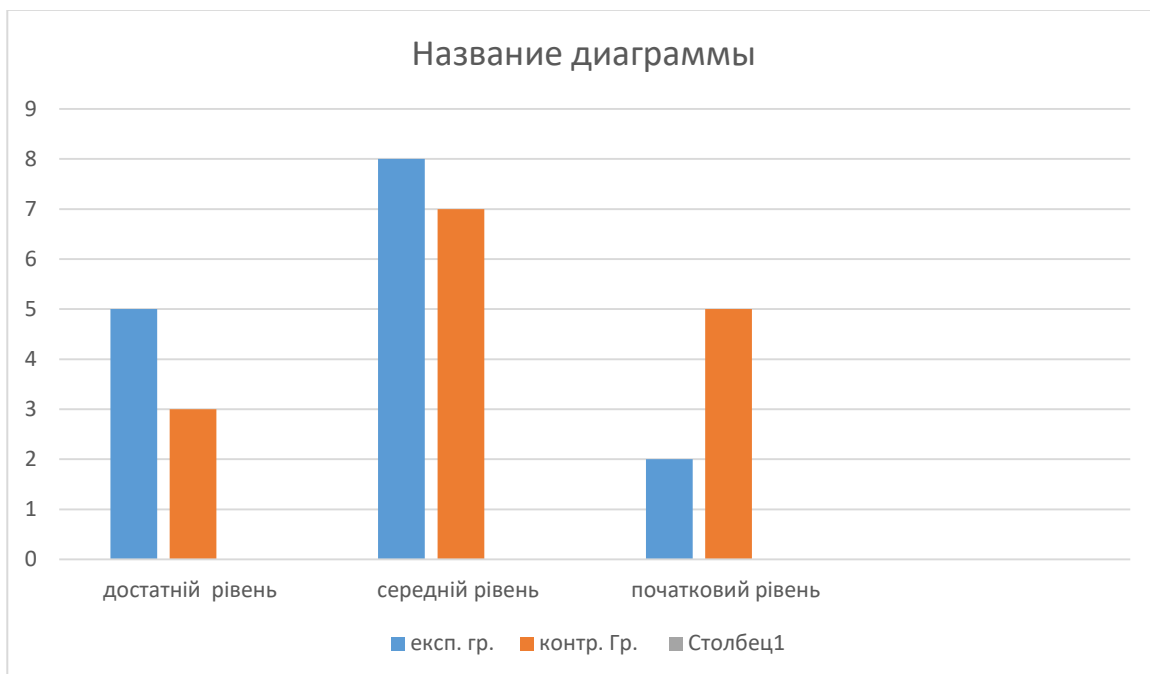

Рис.2.5. Порівняльний аналіз рівнів мотиваційного компоненту готовності здобувачів освіти до НДР

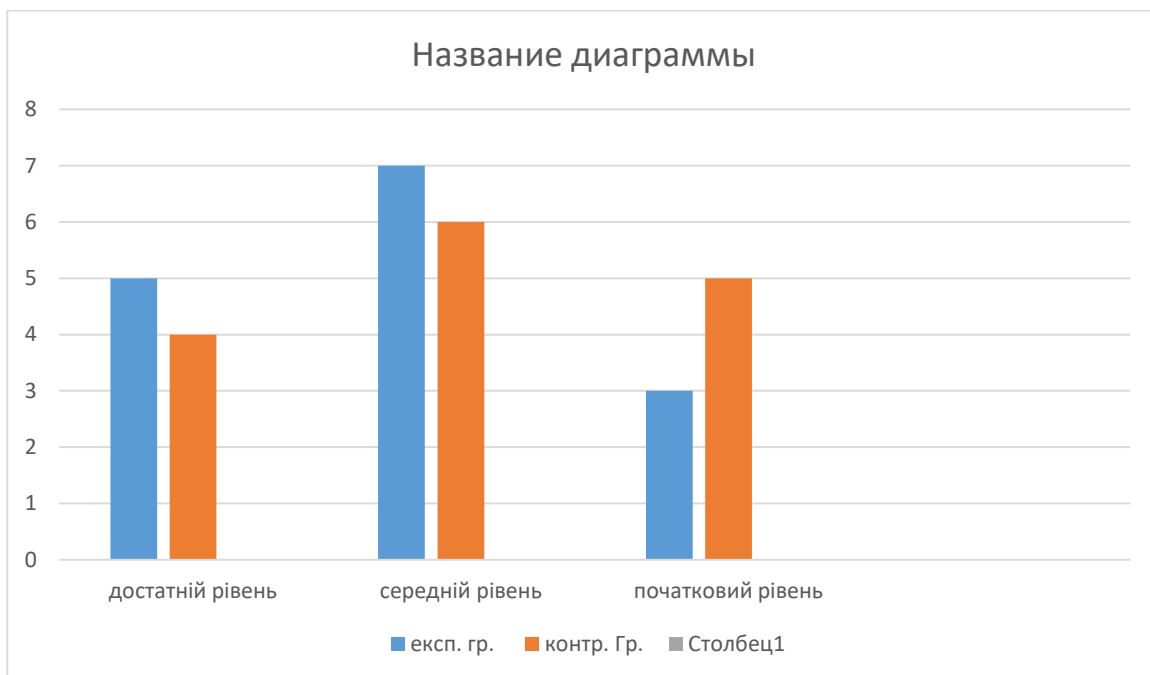

Рис. 2.6 Порівняльний аналіз рівнів когнітивного компоненту готовності здобувачів освіти до НДР

Для того, щоб порівняти рівні сформованості практичного компоненту готовності до НДР студентів контрольної і експериментальної груп на заключному етапі експерименту був використаний непараметричний метод порівняння результатів дослідження – метод χ^2 .

Даний метод використовується для обчислення значень, отриманих в результаті вимірювання порядковими та інтервальними шкалами, якщо

необхідно встановити чи існує істотна відмінність між рядами показників двох сукупностей [61].

Для цього ми розбили ряд упорядкованих значень (табл. 2.2.) на інтервали (табл. 2.3.). Враховуючи, що об'єм досліджуваних вибірок однаковий (15 студентів у контрольній і експериментальній групі), то відносні частоти нами не обчислювались.

Після підведення підсумків результатів написання курсової роботи з професійної педагогіки на заключному етапі експерименту нами був обчислений критерій К. Пірсона.

Таблиця 2.2.

Розподіл оцінок з контрольного зрізу здобувачів освіти

Оцінка	Частота оцінок в К групі	Частота оцінок в Е групі
2	2	1
3	9	6
4	3	6
5	1	2

Таблиця 2.3.

Робоча таблиця обчислення χ^2 -критерія

Кількість інтервалів	Інтервали оцінок	Частота в екс. гр. (f'_E , %)	Частота в контр. гр. (f'_K , %)	Різниця частот в екс. і контр. гр. $f'_E - f'_K$	Квадрат різниці частот в екс. і контр. гр. $(f'_E - f'_K)^2$	$\frac{(f'_E - f'_K)^2}{f'}$
1	2-3	7	11	-4	16	4
2	4-5	8	4	2	4	2
		Сума	Сума			$\chi^2=6$

		частот	частот			
		15	15			

Отже емпіричне $\chi^2=6$. За даними у таблиці (додаток Ж) знаходимо значення $\chi_{\text{крит.}}=3,84$. У нашому випадку $\chi^2_{\text{емп.}}$ перевищує значення $\chi^2_{\text{крит.}}$, що говорить про те, що групи суттєво різняться за рівнем навчальних досягнень, що стосуються рівнів практичного компоненту готовності до науково дослідної роботи.

Наочно це представлено на діаграмі (рис. 2.7.)

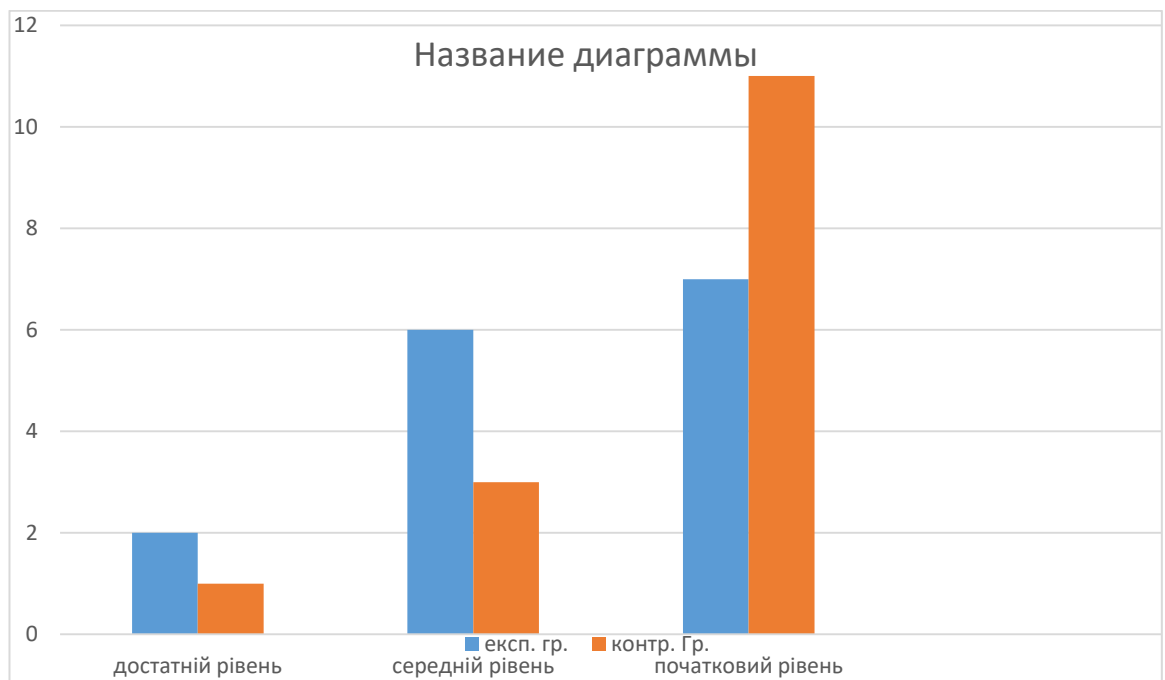

Рис.2.7. Порівняльний аналіз рівнів практичного компоненту готовності здобувачів освіти до НДР

Таким чином, можна стверджувати, що визначені педагогічні умови формування у педагогів професійного навчання в умовах вишу готовності до НДР є обґрунтованими.

Висновки до другого розділу

На основі дослідження нами визначено, що формування готовності педагогів професійного навчання до НДР здійснюється більш ефективно за умов:

- розвиток у здобувачів освіти мотивації до НДР, забезпечення розуміння ними її важливості;
- набуття знань про здійснення НДР з врахуванням особливостей напрямів її спрямування;

➤ формування досвіду НДР .

З метою визначення обґрунтованості педагогічних умов формування у майбутніх педагогів закладів П(ПТ)О досліджуваного утворення, які нами розглядаються як чинники, що забезпечують успішність і ефективність формування у них мотиваційного, когнітивного, практичного компонентів готовності у процесі професійної підготовки, проводився педагогічний експеримент у ГНПУ імені Олександра Довженка на факультеті технологічної і професійної освіти з майбутніми педагогами професійного навчання першого курсу, що навчаються на основі кваліфікації «молодший спеціаліст» за скороченим терміном навчання зі спеціальності 015.18 Професійна освіта (Технологія виробництва і переробки продуктів сільськогосподарського виробництва).

Враховуючи тематичну спрямованість нашого дослідження, обмеженим терміном часу ми зупинилися на вивченні можливостей щодо формування зазначеного утворення під час вивчення дисципліни «Професійна педагогіка».

Експериментальне дослідження підтвердило ефективність висунутих педагогічних умов формування готовності до НДР у майбутніх педагогів професійного навчання.

ВИСНОВОК

Аналіз літературних джерел з проблематики дослідження, окресленою визначеними об'єктом та предметом, дозволяє сформулювати висновок, що НДР є однією з основних ланок серед різних видів діяльності, до яких залучаються педагоги професійного навчання в умовах освітнього процесу вишу.

В освітньому процесі ВЗО науково-дослідна робота здобувачів освіти реалізує кілька функцій, що тісно взаємопов'язані між собою:

- освітню (розширення та актуалізація знань з різних навчальних дисциплін; розвиток уявлень щодо ролі та місця міжпредметних зв'язків; освоєння інформаційних технологій і підвищення рівня роботи з різноманітними засобами комунікації; закріплення загальних і спеціальних наукових категорій та понять досліджуваних дисциплін і ін.);
- розвивальну (розвиток пізнавальної активності, пізнавального інтересу, пізнавальної самостійності здобувачів освіти, їх позиції дослідника, творчих здібностей і т.д.);
- діяльнісну (залучення здобувачів освіти до самостійної дослідницької діяльності; оволодіння сучасними методами пошуку, обробки та використання наукової інформації; освоєння дослідницького підходу до будь-якого виду діяльності та ін.);
- стимулювальну (формування установки на необхідність володіння цією компетентністю для фахівця освітньої галузі, а також з врахуванням особливостей П(ПТ)О) і т.д.

Основними завданнями НДР педагогів професійного навчання в умовах освітнього процесу вишу є:

- засвоєння методів наукового пізнання, а також поглиблений і творчий процес
- ознайомлення з навчальним матеріалом, що стосується як освітянської галузі, так і інших відповідно до спеціалізацій;
- навчання шляхам самостійного вирішення науково-технічних завдань і навичкам роботи в колективах;
- засвоєння методів організації науково-дослідної роботи в освітянських просторах, а також у галузях виробництва;

- розвиток у студентів здатностей коректного оформлення та подання наукових результатів.

НДР освітян професійного навчання в умовах вишу є продовженням і поглибленням освітнього процесу і організовується на основних структурних підрозділах вишу – кафедрах. Керує НДРС професорсько-викладацький склад ВЗО, який і залучає студентів до даного виду роботи.

Робочим визначенням готовності майбутніх МВН та викладачів професійного навчання на час навчання у ВЗО до НДР нами визначено як складне особистісне утворення, що формується шляхом набуття динамічної комбінації знань, умінь, навичок, як загальнотехнічних, так і спеціальних, способів мислення, поглядів, цінностей, а також інших загальнолюдських та професійно важливих якостей.

Традиційно у ЗВО поділяють НДР здобувачів освіти на проведену у поза навчальний та аудиторний час.

За кількості охоплених здобувачів освіти НДР практикується групова, індивідуальна, колективна.

Структурними одиницями СНДР є наукові гуртки, проблемні групи. Учасниками проблемної групи є студенти старших курсів, які здобули досвід наукової роботи у гуртках.

Цілями і завданнями діяльності названих організаційних форм НДР є виявлення та залучення здібних, талановитих, схильних до науки здобувачів освіти до НДР. Підкреслимо спрямованість СНР на здобуття навичок наукової роботи, поглиблення знань з обраної дисципліни. Проблемна група – організаційне утворення, до складу якого входять здібні і талановиті в науковій роботі студенти, яких, як правило рекомендують керівники наукових гуртків. Проблематика, над якою вони працюють відповідає науковій діяльності кафедр. До роботи у них залучаються студенти старшокурсники.

Підготовку педагогів професійного навчання до НДР необхідно проводити час всього періоду навчання, вона має бути професійно спрямованою.

Слід задіювати такі форми НДР майбутніх педагогів професійного навчання: написання рефератів; участь в олімпіадах; підготовка доповідей; курсові, дипломні роботи і проекти тощо.

На основі дослідження нами визначено, що формування готовності педагогів професійного навчання до НДР здійснюється більш ефективно за умов:

- розвиток у здобувачів освіти мотивації до НДР, забезпечення розуміння ними її важливості;
- забезпечення під час освітнього процесу набуття знань про здійснення НДР з врахуванням її спрямування;
- формування досвіду НДР .

З метою визначення обґрунтованості спроектованих педагогічних умов формування досліджуваного утворення, які нами розглядаються як чинники, що забезпечують успішність і ефективність формування у них мотиваційного, когнітивного, практичного компонентів готовності у процесі професійної підготовки проводився педагогічний експеримент у ГНПУ імені Олександра Довженка на факультеті технологічної і професійної освіти зі здобувачами освіти першого курсу за скороченим терміном навчання зі спеціальності 015.18 Професійна освіта (Технологія виробництва і переробки продуктів сільськогосподарського виробництва).

Враховуючи тематичну спрямованість нашого дослідження, обмеженим терміном часу ми зупинилися на вивченні можливостей щодо формування готовності до НДР під час вивчення професійної педагогіки.

Експериментальне дослідження показало ефективність висунутих педагогічних умов формування готовності педагогів професійного навчання під час навчання до НДР.

Актуальними напрямками подальших досліджень вбачаємо у розробці методики залучення в освітньому процесі вишу педагогів професійного навчання до НДР з врахуванням спеціалізації: технологія виробництва і переробки продуктів сільськогосподарського виробництва.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексюк А. М. Педагогіка вищої освіти України: Історія. Теорія: Підручник для студ., аспір. та молодих викладачів навч. закладів. Київ, 1998. 560 с.
2. Авраменко О. Системний підхід як необхідна умова якості технологічної освіти / О. Авраменко // Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету ім. П. Тичини [гол. ред. М. Т. Мартинюк]. – Умань: ПП Жовтий О. О., 2012. – Ч. 2. – С. 9–18.
3. Бабкіна Т. А., Гнатюк О. В. Методичні основи розвитку комунікативної компетентності студентів – Львів: ЛНУ, 2018. – 134 с.
4. Бондаренко Л. Психологічні аспекти професійної освіти – К., 2016. – 142 с.
5. Бондаренко П. Організація навчального процесу у ВНЗ – Київ: Центр освітніх технологій, 2016. – 204 с.
6. Бурман Л. В. Дидактичні умови формування діалогічних умінь у студентів вищих навчальних педагогічних закладів : автореф. дис. ... канд. пед. наук. – Кривий Ріг, 2000. – 21 с.
7. Буряк І. Психологія навчання у вищій школі – Київ: Агенція, 2014. – 232 с.
8. Верховна Рада України. Закон № 38–39, ст. 380 «Про освіту» (2017, Верес. 05). – [Електронний ресурс]. – Доступно: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
9. Винославська О. В., Бреусенко О. А. Психологія : навч. посіб. – К.: Фірма «ІНКОС», 2005. – 352 с.
10. Вища освіта України: стан та проблеми / І. Б. Жилияєв, В. В. Ковтунець, М. В. Сьомкін. – К. : Науково-дослідний інститут інформатики і права НАПрН України, Інститут вищої освіти НАПН України, 2015. – 96 с.
11. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. – К., 1997. – 375 с.
12. Грицак І. Теорія і практика професійної освіти в Україні – Київ: Вища школа, 2015. – 320 с.

13. Гуменюк С. Соціально-педагогічна робота у професійній освіті – К.: Вища школа, 2016. – 240 с.
14. Гуренко О. Соціально-педагогічна робота в полікультурному суспільстві: навч. посібн. – Донецька: Ландон-XXI, 2014. – 480 с.
15. Державний класифікатор професій ДК 003: 2010. Держспоживстандарт України. Київ : Соцінформ, 2010. 610 с.
16. Державний стандарт професійно-технічної освіти ДСПТО ДСПТО 7231.G0.50.20-2014 для підготовки робітників з професії слюсар з ремонту автомобілів 2-го розряд.
17. Десятов Т. Професійні стандарти – основа формування галузевої рамки кваліфікації Проф.-техн. освіта. 2009. № 2. С. 5–7.
18. Діденко О. Педагогічні технології професійного навчання – К.: Центр навчальної літератури, 2016. – 276 с.
19. Дорогих Р. Моделювання педагогічних ситуацій у процесі формування професійних якостей майбутніх учителів // Рідна школа, 2006. – № 6. – С. 7–9.
20. Дробязко Ю. І. Співробітництво викладача і студента в процесі формування комунікативних умінь та навичок [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://confesp.fl.kpi.ua/ru/node/1058>
21. Закон України «Про освіту». Освіта України. Нормативно-правові документи. Київ : Міленіум, 2001. С. 11–38.
22. Зозульов О. В., Левченко М. Формування омніканальної збутової стратегії підприємства // Економічний вісник НТУУ «КПІ». – 2016. – № 13. – С. 361-368. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evntukpi_2016_13_54
23. Іваненко М. Сучасні методи формування комунікативної компетентності – Львів, 2017. – 170 с.
24. Ковальчук В. І. Методика викладання у вищих навчальних закладах: практикум – Київ: Міленіум, 2017. – 428 с.
25. Ковальчук В. І. Методичні рекомендації щодо застосування ігрових технологій у навчанні – Київ: Видавничо-редакційний відділ НУБіП України, 2017. – 56 с.
26. Ковальчук В. І. Розвиток професійної компетентності та комунікативних умінь у студентів професійної освіти – Київ, 2018. – 220 с.

27. Ковальчук В. І. Створення сприятливого навчального середовища. Тренінги – К., 2011. – 128 с.
28. Ковальчук В. І. Технологія навчання дорослих на основі особистісно орієнтованого підходу: тренінг – 2-е вид. – К. : Шк. світ, 2011. – 128 с.
29. Ковальчук В. Тренінги розвитку комунікативних умінь студентів – Київ: Школа світ, 2015. – 112 с.
30. Костенко О. Методичні рекомендації щодо проведення тренінгів у ВНЗ – Львів, 2017. – 112 с.
31. Коцюбинська Н. Формування професійної компетентності у студентів ВНЗ – Львів: СПОЛОМ, 2017. – 184 с.
32. Кравченко О. Компетентнісний підхід у професійній освіті – Харків: Прапор, 2016. – 200 с.
33. Литвиненко Н. Інноваційні технології у професійній освіті – Київ: Видавництво Ліра, 2016. – 195 с.
34. М. Ушаков Що таке мультиканальність, омніканальність, крос-канальність, крос-девайс [Електронний ресурс]. – MARKETER.UA, 2019. – URL: <https://marketer.ua/ua/multichannel-omnichannel-cross-channel-cross-device/>
35. Майбутнє ринку праці: Протиборство тенденцій, які будуть формувати робоче середовище в 2030 році [Електронний ресурс] // PwC Україна, 2017. – Доступно: <https://www.pwc.com/ua/uk/survey/2018/workforce-of-the-future.html>
36. Мельник В. Інноваційні методи навчання у професійній освіті – Харків: Основа, 2017. – 198 с.
37. Миронова Н. Бумери, міленіали, покоління Z – хто це? URL: <https://life.pravda.com.ua/society/2020/02/9/239843/>
38. Мося І. А. Розвиток самоосвітньої компетентності учнів професійнотехнічних навчальних закладів у процесі загальноосвітньої підготовки : метод.реком. Київ : Інститут ІПТО НАПН України, 2013. 49 с.
39. Національний класифікатор України: класифікатор професій ДК 003 : 2010: офіційне видання. К. : Соцінформ. 746 с.
40. Павленко С. Професійна освіта: сучасні тенденції та виклики – К.: Ліра-К, 2016. – 210 с.

41. Плахотнюк В. Управління навчальним процесом у ВНЗ – Київ: Академія, 2015. – 188 с.
42. Про затвердження Положення про освітньо-кваліфікаційні рівні (ступеневу освіту) від 20 січня 1998 р. № 65 URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/65-98-п3>. (Дата звернення: 15.09.2020)
43. Професійний стандарт «ППН». URL: <file:///D:/Documents/Downloads/1182%20%D0%9F%D0%B5%D0%B4%D0%B0%D0%B3%D0%BE%D0%B3%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%84%D0%B5%D1%81%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE%20%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F.pdf>
44. Розвиток // Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і гол. ред. В. Т. Бусел. – К.; Ірпінь : Перун, 2005.
45. Романенко В. Мотивація у професійній освіті – Львів: Світ знань, 2015. – 144 с.
46. Романова І. Методи розвитку комунікативної компетентності у студентів – Київ: Абрис, 2017. – 180 с.
47. Савенкова Л. О. Педагогічне спілкування : навч. посіб. – К. : КДЕУ, 1997. – 140 с.
48. Савченко Л. Розвиток професійних компетентностей у студентів ВНЗ – Харків: Ранок, 2017. – 180 с.
49. Семененко М. Педагогічна майстерність викладача в професійній освіті – Харків: Ранок, 2017. – 196 с.
50. Семенюк М. Готовність до спілкування // Шкільний світ. – 2002. – 27 (141). – С. 2-3.
51. Соціолого-педагогічний словник / за ред. В. В. Радула. – К. : «ЕкОб», 2004.
52. Стець Н. Коротко про теорію поколінь. URL: <http://iqholding.com.ua/articles/korotko-pro-teoriyu-pokolin>
53. Сучасний тлумачний словник української мови : 60 000 слів / За ред. д-ра філол. наук, проф. В. В. Дубічинського. – Харків : ШКОЛА, 2009. – 832 с.
54. Функції комунікації. URL: <http://lt.multycourse.com.ua/ua/page/22/8i#2>

55. Хом'як А. П. Педагогічні технології формування комунікативної компетентності старшокласників у процесі вивчення предметів гуманітарного циклу : автореф. дис. ... канд. пед. наук. – К., 2010. – 20 с.
56. Шаповал О. Психологія професійної діяльності викладача – Харків: Основа, 2016. – 196 с.
57. Шевченко О. Методи навчання дорослих: теорія та практика – К.: Абрис, 2016. – 256 с.
58. Щербак О. І. Професійно-педагогічна освіта: теорія і практика : [монографія] / О. І. Щербак ; [за ред. Н. Г. Ничкало]. – К. : Наук світ, 2010. – 279 с.
59. Яцик М. Р. Формування професійної компетентності майбутніх магістрів з менеджменту економічної безпеки у процесі фахової підготовки : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Хмельницький національний університет, 2016. 392 с.
60. Яцюк Г. Особливості комунікативної ситуації у телевізійному жанрі ток-шоу // Вісник КНУ ім. Т. Шевченка. – Іноземна філологія. – 2005. – № 39. – С. 30–32.

ПОЛОЖЕННЯ
ПРО СТУДЕНТСЬКИЙ НАУКОВИЙ ГУРТOK ТА
ПРОБЛЕМНУ ГРУПУ
ГЛУХІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ОЛЕКСАНДРА ДОВЖЕНКА

1. Загальні положення

1.1. **Науково-дослідна робота студентів – один з найважливіших засобів підвищення якості підготовки спеціалістів у вищій школі.** Це комплекс заходів наукового, методичного, організаційного характеру, що забезпечує навчання всіх студентів навичкам наукових досліджень у відповідності до обраної спеціальності в рамках навчального процесу і поза ним.

Для виконання цих заходів у вищих навчальних закладах створюються студентські наукові гуртки та проблемні групи.

1.2. **Науковий гурток – організаційне утворення на кафедрі, учасниками якого є широке коло студентів факультету, яке формується за напрямом наукової діяльності кафедри відповідно до затверджених тематичних планів роботи кафедри для студентів молодших курсів.** Це перший етап, початкова форма оволодіння майбутніми фахівцями навичками наукового дослідження. Робота у гуртках забезпечує необхідне поєднання масових форм роботи (бесіди, диспути, тематичні вечори, обговорення доповідей тощо) з обов'язковим дослідженням кожним студентом індивідуальної теми. Робота у науковому гуртку має творчий характер і виховує у студента якості дослідника, збагачує і закріплює знання й уміння студентів, готує їх до розв'язання завдань, які мають практичне значення для держави.

За підсумками роботи наукового гуртка впродовж звітного періоду, його керівник рекомендує найбільш здібних і перспективних студентів у науковій роботі за напрямком наукової діяльності кафедри до участі в роботі проблемної групи на кафедрі.

1.3. **Проблемна група – організаційне утворення на кафедрі, учасниками якого є найбільш здібні і талановиті в науковій роботі студенти за основними науковими проблемами наукової діяльності кафедр, рекомендовані керівниками наукових гуртків.** До роботи у них залучаються студенти старших курсів.

2. Мета і завдання студентського наукового гуртка та проблемної групи

2.1. Метою роботи студентського наукового гуртка та проблемної групи є:

2.1.1. Виявлення найбільш здібних і талановитих, схильних до науково-дослідної роботи студентів.

2.1.2. Поглиблення дослідження за проблематикою наукової діяльності кафедр за участю студентів.

2.1.3. Придбання навичок наукової роботи.

2.1.4. Залучення обдарованих студентів до науково-дослідної діяльності.

2.2. Основними завданнями студентського наукового гуртка та проблемної групи є:

2.2.1. Залучення до роботи студентів, які виявляють інтерес до науково-дослідної роботи.

2.2.2. Організація науково-дослідної роботи студентів.

2.2.3. Поглиблене вивчення студентами обраної дисципліни.

3. Організація і керівництво студентським науковим гуртком і проблемною групою

3.1. Загальне керівництво роботою студентського наукового гуртка та проблемної групи здійснює завідувач кафедри.

3.2. Поточну роботу студентського наукового гуртка та проблемної групи організовує і контролює науковий керівник, що призначається завідувачем кафедри з числа науково-педагогічних співробітників кафедри.

3.3. Керівництво науковою діяльністю студентського наукового гуртка та проблемної групи може здійснити тільки викладач, який має науковий ступінь доктора або кандидата наук, у виключних випадках – викладач, який не має наукового ступеня.

3.4. Засідання студентського наукового гуртка та проблемної групи проводяться не рідше одного разу на місяць з обговоренням підсумків наукових робіт, реферативних повідомлень та ін.

3.5. Членом студентського наукового гуртка та проблемної групи може бути

будь-який студент, який хоче поглибити свої знання з предмету і набути навичок дослідницької роботи.

3.6. Організаційна робота студентського наукового гуртка та проблемної групи здійснюється старостою, який обирається відкритим голосуванням на засіданні і затверджується науковим керівником гуртка.

3.7. До початку навчального року складається розгорнутий річний план роботи наукового студентського наукового гуртка та проблемної групи, який розробляється відповідно до науково-дослідної тематики даної кафедри.

3.8. Організуються міжкафедральні наукові конференції.

3.9. Кількість членів студентського наукового гуртка має бути більше 12 студентів, а проблемної групи – більше 6 осіб.

4. Права і обов'язки членів студентського наукового гуртка та проблемної групи

4.1. Бути присутнім і виступати з доповідями і науковими повідомленнями на засіданнях студентського наукового гуртка та проблемної групи.

4.2. Виконувати науково-дослідну роботу під керівництвом науково-педагогічного співробітника кафедри.

4.3. Публікувати свої роботи в загальноуніверситетських та інших наукових виданнях.

4.4. Брати участь у наукових конференціях, олімпіадах, виставках та конкурсах різного рівня.

4.5. Переходити за власним бажанням з одного студентського наукового гуртка та проблемної групи в іншій.

4.6. Брати участь у всіх заходах, що організовуються в межах діяльності студентського наукового гуртка та проблемної групи.

4.7. Сприяти залученню до гуртка або дискусійного клубу нових членів.

4.8. Обирати і бути обраним до керівних органів студентського наукового гуртка та проблемної групи.

4.9. Користуватися перевагою при відборі в магістратуру та аспірантуру (за умови досягнення певних успіхів у науково-дослідній роботі).

5. Обов'язки старости студентського наукового гуртка та проблемної групи.

5.1. Складання спільно з науковим керівником планів і звітів про роботу студентського наукового гуртка та проблемної групи і своєчасне представлення їх до Ради студентського наукового товариства університету.

5.2. Систематичне проведення організаційної роботи.

5.3. Сприяння своєчасному виконанню плану наукових робіт членами студентського наукового гуртка та проблемної групи.

5.4. Систематичне інформування Ради студентського наукового товариства університету про роботу студентського наукового гуртка та проблемної групи.

5.5. Періодичний звіт про роботу на засіданнях студентського наукового гуртка та проблемної групи і Ради студентського наукового товариства університету.

5.6. Забезпечення зв'язку студентського наукового гуртка та проблемної групи з Радою студентського наукового товариства університету.

5.7. Представлення інтересів студентського наукового гуртка та проблемної групи в Раді студентського наукового товариства університету.

ПОЛОЖЕННЯ

про студентське наукове товариство Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка

1. Загальні положення

1.1. Наукове студентське товариство Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка (надалі – НСТ) як громадське об'єднання діє з метою координації, організаційного та науково-методичного забезпечення роботи з обдарованою молоддю, створення сприятливих умов для розвитку і реалізації творчих здібностей студентів Університету, залучення їх до активної науково-дослідної, пошукової діяльності в процесі навчання у вищому навчальному закладі, участі у вирішенні актуальних науково-педагогічних, гуманітарних та науково-технічних проблем.

1.2. НСТ – це добровільна громадська організація студентів, які виявляють інтерес до науково-організаційної і дослідницької роботи та беруть у ній активну участь.

1.3. НСТ органічно пов'язане з навчально-виховним процесом в Університеті. НСТ сприяє підвищенню якості фахової підготовки студентів, розширенню загального і професійного кругозору майбутніх спеціалістів, більш поглибленому засвоєнню навчального матеріалу, формуванню самостійності, креативності, розвитку спеціальних професійних навичок і вмінь.

1.4. Членами НСТ можуть бути студенти та магістранти, що активно займаються пошуковою та науково-дослідною роботою, рекомендовані кафедрами Університету.

1.5. Голова ради та секретар ради студентського наукового товариства обираються на розширеному засіданні ради студентського наукового товариства Університету з урахуванням пропозицій рад студентських наукових товариств інститутів та факультетів.

2. Завдання НСТ

2.1. Активізація різних видів пошукової, навчально-дослідної діяльності студентства з метою забезпечення найбільш глибокого і повного оволодіння обраною спеціальністю, формування навичок самостійного проведення наукових досліджень та творчого підходу до вирішення актуальних науково-практичних і теоретичних проблем.

2.2. Залучення найбільш обдарованих студентів до активної участі у науково-дослідній діяльності кафедр, факультетів у складі наукових проблемних груп і гуртків.

2.3. Надання організаційної, методичної та практичної допомоги студентам у реалізації їх творчих ідей, пропозицій тощо.

2.4. Популяризація серед студентів досягнень науки і техніки, посилення наукового аспекту в підготовці спеціалістів та магістрантів.

2.5. Заохочення студентів, які досягли помітних успіхів у науково-дослідній роботі.

2.6. Участь в організації I етапу та сприяння проведенню II етапу всеукраїнських олімпіад із дисциплін та спеціальностей.

2.7. Сприяння підготовці матеріалів для участі кращих студентів Університету у виконанні зовнішніх академічних програм, отримання відповідних стипендій та грантів.

2.8. Навчання студентів методів лабораторних досліджень, вивчення сучасної апаратури, оволодіння новими методами наукових досліджень.

2.9. Організація і проведення на кафедрах ЗВО тематичних студентських олімпіад.

2.10. Організація та проведення студентських наукових конференцій, симпозіумів, семінарів, виставок студентських наукових робіт.

2.11. Сприяння публікації та впровадженню в практику найкращих студентських наукових робіт.

2.12 Робота з професійної орієнтації школярів.

3. Функції НСТ

3.1 Здійснення організаційного і методичного забезпечення заходів щодо пошуку, відбору і навчання талановитої молоді для організації її активної участі у науково-дослідній роботі:

- а) проведення студентських олімпіад;
- б) організація конкурсів наукових проектів;
- в) підготовка наукових конференцій, шкіл-семінарів, круглих столів;
- г) здійснення інших творчих змагань.

3.2 Внесення конкретних пропозицій щодо вдосконалення науково-методичної роботи з обдарованою молоддю, активізації її участі у наукових дослідженнях.

3.3 Сприяння створенню творчих студентських колективів та організацій, їхньої ефективної діяльності.

3.4 Вивчення, узагальнення і поширення передового досвіду вищих навчальних та академічних закладів з питань організації науково-дослідної роботи студентів.

3.5 Допомога студентам, що беруть участь у конкурсах, академічних програмах, у вивчення іноземних мов, стажування, навчання за кордоном, отримання стипендій та грантів.

3.6 Проведення попереднього відбору та апробації кращих студентських робіт та їх представлення для участі в конкурсах.

3.7 Координація роботи структурних підрозділів університету щодо удосконалення науково-дослідної роботи студентів.

3.8 Сприяння збереженню устаткування в науково-дослідних та навчальних лабораторіях, кабінетах.

4. Структура НСТ

4.1. Координаційним органом студентського наукового товариства Університету є його рада.

4.2. Рада НСТ – виконавчий орган студентського наукового товариства, який здійснює керівництво роботою НСТ у перервах між підсумковими конференціями НСТ.

4.3. Рада НСТ обирається з найбільш активних членів НСТ відкритим голосуванням на підсумковій конференції та складається з голови, заступників, відповідального секретаря і членів Ради НСТ, кількість яких встановлюється конференцією.

4.4. До складу ради НСТ Університету входять голови рад студентських наукових товариств факультетів, інститутів, обрані представники студентського наукового активу. Структурними підрозділами ради студентського наукового товариства Університету є ради відповідних факультетів, інститутів.

4.5. Факультетські ради студентського наукового товариства співпрацюють із проблемними групами кафедр, гуртками, науково-методичними радами факультетів (інститутів), студентською радою Університету, іншими органами студентського самоврядування.

4.6. Найвищим органом НСТ є підсумкова конференція членів НСТ Університету, на якій заслуховується звіт Ради за минулий рік та обирається її новий склад. Підсумкова конференція проводиться щорічно.

4.7. Загальне керівництво діяльністю НСТ здійснює проректор з наукової роботи.

5. Організація роботи НСТ

5.1. Основним принципом організації системи науково-дослідної роботи студентів (НДРС) в університеті є її комплексність, що охоплює:

- інтеграцію навчально-виховного й наукового процесів;
- послідовність в освоєнні принципів, методів і технологій наукових досліджень відповідно до стадій освітнього процесу;
- використання різних форм організації НДРС, як передбачених навчальними планами, так і виконуваних поза ними;
- використання різних форм морального й матеріального заохочення осіб, які беруть участь у системі НДРС;
- широке використання стимулюючих заходів змагального характеру різних рівнів та ін.

5.2. Наукове студентське товариство та його ради працюють згідно з планом роботи, який складається на навчальний рік та затверджується на засіданні ради НСТ Університету.

5.3. Контроль організації і проведення засідань ради, виконання плану роботи ради НСТ Університету здійснює голова ради. Рада наукового студентського товариства співпрацює з відділом організації наукової роботи. Рада звітується на розширеному засіданні наукового студентського товариства в кінці навчального року. Підсумки діяльності підводяться на звітній студентській конференції.

6. Права НСТ

6.1. Наукове студентське товариство має такі права:

- вивчати за завданням ректорату стан роботи з обдарованою молоддю у кращих вищих навчальних закладах МОН України, пропонувати конкретні заходи щодо її удосконалення в Університеті;
- подавати пропозиції щодо нагородження студентів-переможців та призерів творчих змагань, олімпіад, конкурсів і відзначення кращих наукових керівників та організаторів студентської наукової роботи;
- пропонувати кандидатури студентів, які досягли значних успіхів у науковій діяльності, для матеріального заохочення;
- приймати рішення і виносити пропозиції щодо конкретної фінансової чи матеріальної допомоги і підтримки обдарованих студентів, покращення їх побутових умов та здійснення соціального захисту;
- встановлювати і розвивати зв'язки з навчальними установами, провідними науковими центрами, громадськими і благодійними фондами.

6.2. Члени НСТ мають право:

Бути присутніми та виступати з доповідями на кафедральних, міжкафедральних, підсумкових студентських семінарах, конференціях тощо;

- брати участь у всіх заходах, які організує НСТ.
- користуватися науковою літературою бібліотеки Університету;
- переходити з одного наукового гуртка в інший, повідомляючи наукового керівника та старосту гуртка;
- брати участь у наукових студентських експедиціях та екскурсіях, а також в делегаціях, які направляються в інші навчальні заклади;
- публікувати свої роботи в збірниках, які видає Рада НСТ, університетських та періодичних виданнях;

- користуватися пільгами за умови досягнення значних успіхів у науково - дослідницькій роботі та навчанні під час відбору кандидатур в аспірантуру та працевлаштуванні за спеціальністю.

7. Обов'язки НСТ

7.1. Члени наукового студентського товариства зобов'язані:

- дотримуватися статуту НСТ;
- виконувати рішення ради НСТ;
- розширювати свою загальну та спеціальну підготовку;
- брати участь у всіх заходах, які проводить гуртки та рада НСТ;
- виконувати науково-дослідницьку роботу у намічений термін;
- звітувати про підсумки своєї діяльності на засіданні студентської ради Університету.

7.2. НСТ зобов'язане готувати для відділу організації наукової роботи довідки, рекомендації та інформацію про науково-дослідну роботу студентів Університету.

ПОЛОЖЕННЯ

про студентську науково-дослідну роботу Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка

І. Загальні положення

1.1. Студентська науково-дослідна робота (надалі НДРС) – одна із найважливіших форм висококваліфікованої підготовки спеціалістів з вищою освітою.

1.2. Мета НДРС – сприяти глибокому вивченню програмного матеріалу, розвитку наукового мислення і творчого підходу до вирішення теоретичних і практичних завдань майбутньої діяльності.

1.3. Завданнями НДРС є:

- поглиблення, розширення, систематизація теоретичних і практичних знань, оволодіння методикою наукових досліджень;
- розвиток навичок самостійної пошукової діяльності, накопичення досвіду дослідницької роботи;
- виховання творчого ставлення до наукового пошуку; підвищення власної наукової активності;
- інтелектуальний і духовний розвиток особистості.

2. Організація і керівництво НДРС

2.1. Тематика НДРС визначається перспективним планом розвитку НДРС Університету відповідно до специфіки факультету, кафедри і відображається в планах їх наукової роботи та в індивідуальних планах викладачів.

2.2. До НДРС залучаються студенти денної та заочної форм упродовж усього терміну їх навчання, які успішно виконують навчальний план і виявляють здібності до науки і творчої діяльності. До науково-дослідної роботи залучаються також здібні школярі. За рахунок НДРС здійснюється забезпечення наступності: здібний школяр – студент-відмінник – обдарований магістр – талановитий аспірант – видатний науковець.

2.3. Кафедра обговорює і затверджує плани та звіти роботи наукових гуртків, проблемних груп, рекомендує студентські наукові праці на конкурси, наукові конференції.

2.4. Вчені ради факультетів, вчена рада Університету розглядають і затверджують визначені кафедрами теми НДРС, систематично заслуховують звіти завідувачів кафедр про хід їх виконання.

2.5. Загальне керівництво НДРС здійснюється ректором Університету та проректором з наукової роботи, на факультетах – деканами, на кафедрах – завідувачами кафедр. У кожному підрозділі визначаються відповідальні за НДРС.

2.6. Керівниками наукових робіт призначаються провідні викладачі кафедр, як правило, із науковими ступенями і вченими званнями. В окремих випадках керівництво НДРС може здійснюватись аспірантами. Керівництво науковою роботою планується в навчальне навантаження викладача.

2.7. Результати НДРС подаються в щорічному звіті Університету, факультетів, кафедр у розділі “Науково-дослідна робота студентів”.

3. Структурні підрозділи НДРС

3.1. Виконавчим органом з організації НДРС в Університеті є рада з НДРС, яку очолює проректор з наукової роботи. На факультетах – рада з НДРС факультету, яку очолює заступник декана.

Рада з НДРС Університету формується ректоратом спільно з громадськими організаціями і затверджується наказом ректора. Рада з НДРС факультету формується деканатом і затверджується розпорядженням декана факультету.

3.2. До складу Ради з НДРС Університету входять голови рад факультетів і відповідальні за окремі види робіт (методичні питання, організація конференцій, конкурсів та ін.), до складу рад факультетів входять керівники НДРС кожної кафедри.

3.3. Рада з НДРС має такі повноваження:

- здійснювати науково-методичне керівництво НДРС в Університеті;
- контролювати роботу факультетських (інститутських) рад із НДРС;
- організовувати загальноуніверситетські заходи (конференції, семінари, виставки, конкурси, олімпіади тощо);
- рекомендувати кращі студентські роботи до друку в наукових виданнях;
- пропонувати кандидатури кращих студентів та їхніх наукових керівників для заохочення;
- узагальнювати і поширювати досвід організації навчально-дослідної та науково-дослідної роботи студентів різних факультетів Університету, інших вищих навчальних закладів;
- забезпечувати облік організаційно-фінансових та науково-методичних питань роботи студентів на кафедрах;
- організовувати і проводити роботу спільно з ліцеями, педагогічними училищами, коледжами з обдарованою учнівською молоддю, співпрацювати з Малою академією.

3.4. Студентська наукова рада

3.4.1. Наукова рада студентів – це добровільна самостійна організація, мета якої виявити і підтримати талановиту молодь, активізувати навчально-пізнавальну діяльність та сприяти реалізації здібностей студентів, стимулюванню творчого самовдосконалення особистості.

3.4.2. Наукова рада студентів проводить свою роботу в позанавчальний час.

4. Напрями і форми студентської науково-дослідної роботи

4.1. Система НДРС в Університеті здійснюється за органічно поєднаними напрямками, реалізація яких забезпечує підготовку спеціалістів-дослідників:

- НДРС у навчальному процесі;
- НДРС, що здійснюється в позанавчальний час.

4.2. Навчально-дослідна робота студентів:

4.2.1.

4.2.2. Навчально-дослідна робота студентів передбачає:

- підготовку рефератів і повідомлень із навчальних дисциплін з елементами наукового пошуку;
- запровадження елементів наукових досліджень у лабораторні роботи і практикуми;
- виконання індивідуальних завдань (тем, винесених на самостійне опрацювання) з елементами наукових досліджень;
- виконання пошукових завдань у період виробничої, навчальної, педагогічної практики;
- виконання наукових досліджень у спецкурсах та спецсемінарах з фахової підготовки;
- написання курсових, дипломних та магістерських робіт.

4.2.3. Уведення навчально-дослідної роботи студентів у навчальний план здійснюється на основі рішення вченої ради Університету. Проведення навчальних форм НДРС забезпечується викладачами кафедр, деканатами.

4.2.4. У розкладі навчально-дослідної роботи для студентів випускних курсів планується спеціальний день або 4-6 годин у тиждень (як спецкурси та спецсемінари).

4.2.5. Керівництво навчально-дослідними роботами студентів передбачається навчальним навантаженням викладачів.

4.2.6. Викладач, що керує науковими дослідженнями, зобов'язаний розробити методичні рекомендації до визначених тем наукових досліджень, надавати студентам відповідні консультації щодо наукової теми, оцінювати наукове значення їхньої роботи.

4.2.7. Результати навчально-дослідної роботи оформляються студентами у вигляді наукових звітів (курсівих, магістерських дипломних робіт) і захищаються перед комісією, що призначається відповідною кафедрою.

4.2.8. Навчально-дослідна робота повинна бути завершеною за два тижні до початку чергової екзаменаційної сесії. Результати, отримані студентами у процесі навчально-дослідної роботи, можуть бути основою для продовження ними наукових досліджень у позанавчальний час.

4.3. НДРС у позанавчальний період:

4.3.1. НДРС у позанавчальний період передбачає:

- роботу наукових гуртків та проблемних наукових груп, наукових товариств, студентських наукових лабораторій;
- участь студентів у виконанні робіт з держбюджетної теми кафедри, Університету;
- участь в олімпіадах, конкурсах, виставках, у підготовці збірників наукових праць студентів;
- участь у лекторській роботі щодо популяризації знань у галузі науки, техніки, культури.

Проведення НДРС в позанавчальний час забезпечується радою НДРС.

4.3.2. Початковою формою наукової роботи у позанавчальний період для студентів, що виявляють інтерес до наукових досліджень, є предметні та науково-дослідні гуртки, які передбачають вивчення принципів, методів, прийомів ведення наукової роботи, формування у студентів основних навичок, необхідних для подальшої самостійної роботи.

4.3.3. Студенти старших курсів працюють у проблемних групах, де упродовж тривалого часу під керівництвом провідного науковця досліджують певну проблему.

4.3.4. Робота гуртків та проблемних груп проводиться за планом, затвердженим відповідними кафедрами.

4.3.5. Керівники гуртків, проблемних груп надають студентам консультації, оцінюють наукове значення студентських праць, дають характеристику наукових здібностей кожного члена проблемної групи, пропонують кращі роботи до участі в студентських наукових конференціях, конкурсах, олімпіадах.

4.3.6. НДРС завершується обов'язковим поданням звіту в письмовій формі, повідомленням на засіданні гуртка, проблемної групи, науковій конференції.

4.3.6. Кращі студентські роботи після їх обговорення на засіданнях гуртка, проблемної студентської групи за рекомендацією наукового керівника, кафедри пропонуються на звітну студентську наукову конференцію чи конкурс.

4.3.7. На студентський науковий конкурс, що проводиться в Університеті, пропонується один друкований примірник наукової роботи, підготовлений за відповідними нормативами, обсягом до 40 сторінок. Критеріями відбору робіт є самостійність дослідження, його теоретична та практична цінність, належне технічне і зовнішнє оформлення.

4.3.8. Оформлення студентських робіт, рекомендованих на Всеукраїнський конкурс, забезпечує науковий керівник та особа, відповідальна за НДРС на факультеті (в інституті).

5. Організаційно-масові заходи:

5.1. До організаційно-масових заходів, що забезпечують НДРС, відносяться:

- предметні олімпіади, турніри з різних галузей знань,
- студентські конференції,
- огляди-конкурси дипломних і курсових робіт,
- виставки-конкурси науково-технічної творчості і результатів виробничих практик,
- огляди-конкурси на кращу організацію НДРС у групі, на факультеті, Університеті.

5.2. Проведення студентських олімпіад, турнірів із різних галузей знань є ефективним засобом об'єктивного виявлення та відбору обдарованої студентської молоді, реалізації творчих здібностей студентів, стимулювання потреби у творчому оволодінні знаннями, активізації навчально-пізнавальної діяльності.

5.3. Конференції, конкурси та олімпіади проводяться за наказом ректора. Тематика конференцій, конкурсів, олімпіад визначається радою з НДРС Університету, факультету (інституту). Ректор затверджує оргкомітет з підготовки і проведення конференцій, конкурсів, олімпіад, термін та умови їх проведення.

5.4. У роботі університетських конференцій, у конкурсах, олімпіадах беруть участь студенти Університету та інших вищих навчальних закладів.

5.5. Підведення підсумків конкурсів, конференцій, олімпіад та нагородження їх переможців відбувається на підсумковій конференції на День науки.

6. Заохочення студентів та наукових керівників

6.1. Організаційними заходами стимулювання науково-дослідної роботи студентів є:

- затвердження індивідуальних планів для студентів, що успішно займаються науковою роботою;
- уведення в навчальні плани спеціального дня наукової роботи за індивідуальним планом;
- надання відряджень для роботи в бібліотеках інших міст, інших ЗВО;
- проведення до Дня науки щорічних конкурсів на кращу студентську групу, кращу кафедру Університету щодо організації наукової роботи студентів. Кращу групу, кафедру визначає комісія, створена за наказом ректора, до складу якої входить проректор з наукової роботи, декан/керівник, провідні науковці факультету.

6.2. Формами морального заохочення студентів є:

- доповідь, виступ студента на конференції;
- публікація наукової статті, повідомлення за результатами дослідження у збірнику студентських наукових праць;
- рекомендація щодо впровадження результатів дослідження у практику педагогічної діяльності (запити дошкільних закладів, шкіл, відділів освіти);
- участь у всеукраїнських, міжнародних конкурсах, конференціях;
- поїздки до інших ЗВО з науковими доповідями;
- грамоти і дипломи переможця конференції, конкурсу та олімпіади;

- подяки завідувачів кафедр, деканів факультетів, керівників інститутів, ректора Університету;
- публікація про переможців у районних, обласних, всеукраїнських засобах масової інформації.

Для студентів-призерів всеукраїнських, міжнародних олімпіад і конкурсів формами морального заохочення можуть бути:

- звільнення від складання іспитів з відповідних навчальних предметів з отриманням вищого бала;
- надання можливості навчання за індивідуальним планом;
- право продовжувати навчання за спеціальністю у провідних вищих закладах освіти України та за кордоном;
- рекомендація в магістратуру, аспірантуру.

6.3. Студентам, рекомендованим для участі у всеукраїнських, міжнародних конкурсах, конференціях, оплачується проїзд, вартість проживання і добові на загальних підставах.

6.4. Форми матеріального заохочення для студентів:

- підвищена стипендія;
- іменна стипендія;
- сертифікат участі в НДРС (отримують учасники конференцій, конкурсів та олімпіад), який дає право першочергового доступу до наукових фондів бібліотек та роботи в мережі Internet;
- екскурсія до інших міст;
- путівка в будинок відпочинку, санаторій;
- цінний подарунок;
- грошова винагорода.

6.5. Форми морального і матеріального заохочення для викладачів, що керують НДРС:

- компенсування робочого часу, витраченого на методичне забезпечення НДРС (гуртків, проблемних груп, олімпіадних та конкурсних завдань, робота зі студентами за індивідуальним планом тощо) за рахунок включення його в навчальне навантаження;
- грошова винагорода;
- нагородження почесними відзнаками Міністерства освіти і науки України.

7. Робота з творчо обдарованою учнівською молоддю

7.1. Рада з НДРС Університету заохочує провідних викладачів до роботи з творчо обдарованою учнівською молоддю. При Університеті може діяти Мала академія наук.

7.2. Діяльність Малої академії визначається її статутом.

8. Взаємозв'язок НДРС з науково-методичною роботою Університету

8.1. Зміст науково-методичної роботи визначається специфікою підготовки фахівців. Результати науково-методичної роботи студентів та їхніх керівників НДРС обговорюються на методичній раді Університету .

8.2. В Університеті систематично видається інформаційний бюлетень НДРС, де висвітлюються кількісні (участь студентів у науково-дослідній роботі, участь професорсько-викладацького і наукового складу Університету в НДРС) і якісні показники результатів наукової роботи студентів: кількість опублікованих робіт студентами чи у співавторстві з науковими керівниками, кількість доповідей на конференціях, кількість робіт, представлених на всі тури всеукраїнських конкурсів на кращу студентську наукову роботу, із них – відзначені нагородами, кількість лабораторних установок, створених студентами для навчального процесу.

Анкета для опитування студентів

Просимо Вас відповісти на всі запитання. Уважно прочитайте запитання і позначте ту відповідь, яка найбільшою мірою відповідає Вашій думці. Якщо відповіді на запитання позначені « O », вибираєте тільки один варіант відповідей. Результати анкетування будуть використані для удосконалення освітнього процесу підготовки педагогів професійного навчання

1. Чи маєте Ви, попередній досвід самостійного проведення пошукової діяльності?

- так;
- ні;
- незначний.

2. Чи маєте Ви власний досвід розв'язання проблемних завдань:

- так; ні, не можу дати відповіді.

3. Вкажіть причини необхідності участі у науково-дослідній роботі :

4. Чи маєте ви інтерес до науково-дослідної роботи :

- так; ні, не можу дати відповіді.

5. Чи задоволені Ви досягнутими результатами у науково-дослідній роботі :

- так; ні, не можу дати відповіді.

Дякуємо за співпрацю!

Анкета для опитування викладачів вищого педагогічного закладу освіти

Просимо Вас відповісти на запитання. Наше дослідження спрямоване на удосконалення процесу фахової підготовки майбутніх педагогів професійного навчання

Якщо ймовірні відповіді на запитання позначені «О», пропонуємо обрати лише один варіант відповіді, якщо «□» – можете обрати декілька варіантів відповідей.

1. Чи часто Ви використовуєте на своїх заняттях прийом включення студентів до пошукової діяльності:

- так;
- ні;
- інколи.

2. Які інноваційні технології Ви впроваджуєте у навчальний процес:

- проблемна лекція;
- лекція візуалізація;
- метод проектів;
- дистанційне навчання;
- рольові ігри;
- _____

3. Чи використовуєте Ви презентації у педагогічній діяльності?

- так;
- ні.

4. Ваше ставлення до впровадження у навчальний процес інноваційних технологій:

- позитивне;
- негативне;
- важко відповісти.

4. Напишіть умови формування у студентів готовності до науково-дослідної роботи під час освітнього процесу:

Дякуємо за співпрацю!

Таблиця - χ^2 критерію

П-1	Достовірність	
	95%	99%
1	3,84	6,63
2	5,99	9,21
3	7,81	11,3
4	8,49	13,3